

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Zuzana Machová

**Konflikt v Jihočínském moři o Spratlyho a
Paracelské ostrovy**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Zuzana Machová**

Vedoucí práce: **PhDr. Michael Romancov, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2014**

Bibliografický záznam

MACHOVÁ Zuzana, *Konflikt v Jihočínském moři o Spratlyho a Paracelské ostrovy*, Praha, 2014, 78 s., Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce „*Konflikt v Jihočínském moři o Spratlyho a Paracelské ostrovy*“ se věnuje konfliktu mezi šesti státy. Jedná se o Brunej, Čínu, Filipíny, Malajsii, Taiwan a Vietnam. Základním cílem této práce je představit jednotlivé aktéry konfliktu, podstatu jejich nároků na Spratlyho a Paracelské ostrovy a vývoj vztahů mezi státy v průběhu času. Pozornost je věnována i aktérům, jež si nenárokují Spratlyho či Paracelské ostrovy, nicméně do konfliktu zasahují. Konkrétně se jedná o USA, Japonsko a organizaci ASEAN. Pro lepší pochopení konfliktu v Jihočínském moři je v první části věnována pozornost významu Jihočínského moře a Spratlyho a Paracelských ostrovů. Rozebrány jsou teoretické a právní aspekty, které konflikt doprovázejí. Jedná se o teorii konfliktu a bezpečnosti, Úmluvu Organizace spojených národů o mořském právu, Deklaraci o chování stran v Jihočínském moři a Deklaraci o Jihočínském moři. Samotný konflikt o Spratlyho a Paracelské ostrovy je rozebrán od skončení 2. světové války do současnosti, přičemž důraz je věnován situaci posledních let a příčinám napětí, které v oblasti panuje.

Abstract

The bachelor thesis "*Spratly and Paracel Islands Dispute in the South China Sea*" explores the conflict between Brunei, China, Philippines, Malaysia, Taiwan and Vietnam. The main task of the bachelor thesis is to present each party of the conflict, nature of their claims on the Spratly and Paracel Islands and the development of relations between them. The attention is given to the United States of America, Japan and ASEAN too. They do not have any claim on the islands but they influence the situation in the region. To better understanding legal and theoretical aspects of the conflict are explained. It involves theory of the conflict and security, United Nations Convention on the Law of the Sea, Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea and Declaration on the South China Sea. The conflict itself is described since the end of the Second World War to the present, the stress is put on the present situation and causes of the tension in the region.

Klíčová slova

Jihočínské moře, Spratlyho a Paracelské ostrovy, Čína, Vietnam, Filipíny, Malajsie, Brunej, Taiwan, USA, ASEAN

Keywords

The South China Sea, Spratly and Paracel Islands, China, Vietnam, Philippines, Malaysia, Brunei, Taiwan, USA, ASEAN

Rozsah práce: počet znaků (Úvod až Závěr, bez poznámek pod čarou) **106 025**

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 11.5. 2014

Zuzana Machová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu své práce PhDr. Michaelu Romancovovi, Ph.D., za cenné rady, komentáře a trpělivost při vedení této práce. Můj dík patří i mému bratrovi za jeho pomoc při finálních úpravách textu a mé rodině za podporu, kterou mi po celou dobu poskytovali.

**Institut politologických studií
Projekt bakalářské práce**

Institut politologických studií, Fakulta sociálních věd
Univerzita Karlova

Teze k bakalářské práci

**Spor v Jihočínském moři o Spratlyho a Paracelské ostrovy
Spratly and Paracel Islands Dispute in the South China Sea**

Praha, 2013

Vypracovala: **Zuzana Machová**

2. ročník

Vedoucí práce: **PhDr. Michael Romancov, Ph.D.**

Osnova

1. Úvod
2. Vymezení území
 - Jihočínské moře, Spratlyho a Paracelské ostrovy, jejich surovinové zásoby
3. Smlouva UNCLOS, právní aspekty
 - UNCLOS: exkluzivní ekonomická zóna, přilehlá zóna, kontinentální šelf
 - ASEAN: deklarace z roku 1992 o mírovém vyřešení sporu
4. Jednotliví aktéři, jejich nároky na území
 - Čína
 - Malajsie
 - Filipíny
 - Vietnam
 - Brunej
5. Současný vývoj v oblasti
 - zvýšený tlak Číny, reakce ostatních států
6. Postoj ASEANu, zapojení jiných aktérů
 - postoj USA, Japonska
7. Závěr

Outline

1. Introduction
2. Specification of the territory
 - South China Sea, Spratly Islands, Paracel Islands, mineral resources in the area
3. UNCLOS Document, legal side of the conflict
 - UNCLOS: exclusive economic zone, contiguous zone, continental shelf
 - ASEAN: 1992 Declaration on the South China Sea
4. The protagonists and their claims to the ownership of the islands
 - China
 - Malaysia
 - Philippines
 - Vietnam
 - Brunei
5. Current situation in the area
 - increased pressure of China, reaction of other protagonists

6. The view of ASEAN, involvement of other countries

- the view of USA, Japan

7. Conclusion

Metodologie

: Z metodologického hlediska se bude jednat o případovou studii, ve které lze nejlépe postihnout hlavní výzkumné body této práce.

- význam Jihočínského moře a Spratlyho a Paracelských ostrovů
- postoj jednotlivých zemí
- současný vývoj v oblasti

První část bude zaměřena teoreticky na aspekty mořského práva, dále na polohu a hodnotu ostrovů.

V další části se budu věnovat jednotlivým aktérům, jejich požadavkům a oprávněnosti jejich nároků.

Pokračovat budu současnou situací, jejím možným vývojem a příčinami zvýšeného napětí v současné době.

: Výzkumná otázka

- Co by pro oblast a stabilitu regionu znamenalo vypuknutí velkého konfliktu?

: Jaký význam má Jihočínské moře?

: Jaké cíle mají jednotlivé zúčastněné země v dané oblasti?

: Jaké důvody vedou v současné době Čínu ke zvýšené aktivitě v regionu?

- Jaká by byla reakce USA na případný konflikt a jak by to ovlivnilo vztahy s Čínou?

: Hypotéza

- Konflikt v Jihočínském moři by znamenal výrazné zhoršení vztahů Číny se Spojenými státy americkými.
- USA by do konfliktu vojensky zasáhly.

Literatura

AUSTIN G., *Unwanted Entanglement: The Philippines's Spratly Policy as a Case Study in Conflict Enhancement?*, Security Dialogue, 34/1, 2003

BA A.D., *Staking Claims and Making Waves in the South China Sea: How Troubled Are The Waters?*, Contemporary Southeast Asia, 33/3, 2011

BAUTISTA L.B., *Philippine Territorial Boundaries: Internal Tensions, Colonial Baggage, Ambivalent Conformity*, University of Wollongong, Australia, 2011

BECKMAN R., *The UN Convention on the Law of the Sea and the Maritime Disputes in the South China Sea*, The American Journal of International Law, 107/142, 2013

BEUKEL E., *China and the South China Sea: Two Faces of Power in the Rising China's Neighborhood Policy*, DIIS Working Paper, 2010

BUSZYNSKI L., *Rising Tensions in the South China Sea: Prospects for a Resolution of the Issue*, Security Challenges, 6/2, 2010

BUSZYNSKI L., *The South China Sea: Oil, Maritime Claims, and U.S. - China Strategic Rivalry*, The Washington Quarterly, 2012

CUI W., *Multilateral Management as a Fair Solution to the Spratly Disputes*, Vanderbilt Journal of Transnational Law, 36/3, 2003

DENOON D.B.H., BRAMS S.J., *Fair Division: A New Approach to the Spratly Islands Controversy*, International Negotiation, 2/2, 1997

DOLVEN B., KAN S.A., MANYIN M.E., *Maritime Territorial Disputes in East Asia: Issues for Congress*, Congressional Research Service, 2013

EMMERS. R., *The Spratly Dispute in China - Southeast Asian Relations: A Case of Desecuritization*, Conference Papers - International Studies Association, 2007

ER L.P., *Japan and the Spratly Dispute*, Asian Survey, 36/10, 1996

FRAVEL M.T., *China's Strategy in the South China Sea*, Contemporary Southeast Asia of International and Strategic Affairs, 33/3, 2011

FURTADO X., *International Law and the dispute over the Spratly Islands: Whither UNCLOS?*, Contemporary Southeast Asia, 21/3, 1999

GLASER B.S., *Armed Clash in the South China Sea*, Center for Strategic and International Studies, Council on Foreign Relations, 2012

GJETNES M., *The Spratlys: Are They Rocks or Islands?*, Ocean Development and International Law, 32/2, 2001

GOLDSTEIN L., *Chinese Naval Strategy in the South China Sea: An Abundance of Noise and Smoke, but Little Fire*, Contemporary Southeast Asia, 33/3, 2011

CHANG F. K., *Beyond the Unipolar Moment: Beijing's Reach in the South China Sea*, Orbis, 40/3, 1996

HONG Z., *Energy security concerns of China and ASEAN: trigger for conflict or cooperation in the South China Sea?*, Asia Europe Journal, 8/3, 2010

HONGFANG S., *South China Sea Issue in China - ASEAN Relations: An Alternative Approach to Ease the Tension*, International Journal of China Studies, 2/3, 2011

CHEMILLIER-GENDREAU M., *Sovereignty Over the Paracel and Spratly Islands*, Kluwer Law International, 2000

JONES D.M., SMITH M.L.R., *ASEAN and East Asian International Relations Regional Delusion*, Edward Elgar Publishing Limited, 2006

JOYNER C.C., *The Spratly Islands Dispute: Rethinking the Interplay of Diplomacy, and Geo-politics in the South China Sea.*, International Journal of Marine and Coastal Law, 13/2, 1998

KEYUAN Z., *The Chinese traditional maritime boundary line in the South China Sea and its legal consequences for the resolution of the dispute over the Spratly Islands*, International Journal of Marine and Coastal Law, 14/1, 1999

KURLANTZICK J., *ASEAN's Future and Asian Integration*, An IIGG Working Paper, Council on Foreign Relations, 2012

LAWRENCE S.V., LUM T., *U.S. - China Relations: Policy Issues*, Congressional Research Service, 2011

LEE J.-H., *China's Expanding Maritime Ambitions in the Western Pacific and the Indian Ocean*, Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs, 24/3, 2002

MIYOSHI M., *China's „U-Shaped Line“ Claim in the South China Sea: Any Validity Under International Law?*, Ocean Development and International Law, 43/1, 2012

NGUYEN - DANG T., *China's Nine-Dotted Lines in the South China Sea: The 2011 Exchange of Diplomatic Notes*, Ocean Development and International Law, 43/1, 2012

NGUYEN HONG T., AMER R., *Managing Vietnam's Maritime Boundary Disputes*, Ocean Development and International Law, 38/3, 2007

ODGAARD L., *Deterrence and Co-operation in the South China Sea*, Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs, 23/2, 2001

ROSENBERG.D., *Governing The South China Sea: From Freedom of The Sea to Ocean Enclosure Movements*, Middlebury College, 2011

ROWAN J. P., *The U.S. - Japan Security Alliance, ASEAN, and the South China Sea Dispute*, Asian Survey, 45/3, 2005

SENESE P., *Chinese Acquisition of the Spratly Archipelago and Its Implications for the Future*, Conflict Management and Peace Science, 22/1, 2005

ŠANC D., ŽENÍŠEK M., *Pacifická Asie (Z politologické perspektivy)*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 2009

ŠMÍD T. (ed.), *Vybrané konflikty o zdroje a suroviny*, Mezinárodní politologický ústav: Brno, 2010

TAYLOR M., *Regime Insecurity and International Cooperation: Explaining China's Compromises in Territorial Disputes*, *International Security*, 30/2, 2005

THAYER C.A., *Chinese Assertiveness in the South China Sea and Southeast Asian Responses*, *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 30/2, 2011

THAYER C.A., *China's New Wave of Aggressive Assertiveness in the South China Sea*, Center for Strategic and International Studies, 2011

THAYER C.A., *The Tyranny of Geography: Vietnamese Strategies to Constrain China in the South China Sea*, *Contemporary Southeast Asia*, 33/3, 2011

THUY T.T., *China's U-shaped Line in the China Sea: Possible Interpretations, Asserting Activities and Reactions from Outside*, Paper from Conference on „The Practices of the UNCLOS and Resolution of South China Sea Disputes“, 2012

VAN DYKE J.M., VALENCIA M.J., *How valid are the South China Sea claims under the Law of the sea Convention?*, *Southeast Asian Affairs*, 2000

WAIŠOVÁ Š., CABADA L., *Contemporary Security Dilemmas: Reflection on Security in East Asia and Central Europe*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk: Plzeň, 2006

WHITING A., *ASEAN Eyes China: The Security Dimension*, *Asian Survey*, 37/4, 1997

WOMACK B., *The Spratlys: From Dangerous Ground to Apple of Discord*, *Contemporary Southeast Asia: A Journal of International and Strategic Affairs*, 33/3, 2011

WU S.S.G., DE MESQUITA B., *Assessing the dispute in the South China Sea: A model of China's security decision making*, *International Studies Quarterly*, 38/3, 1994

XU B., *South China Sea Tensions*, Council on Foreign Relations, 2013

ZHAO H., *The South China Sea Dispute and China - ASEAN Relations*, Asian Affairs,
44/1, 2013

Obsah

ÚVOD	3
1. Právní a teoretické aspekty konfliktu v Jihočínském moři	5
1.1. Vymezení termínů	5
1.1.1. Konflikt	5
1.1.2. Energetická bezpečnost	6
1.1.3. Surovinová bezpečnost	6
1.2. Mezinárodní právo veřejné	6
1.3. UNCLOS	8
1.4. Deklarace o Jihočínském moři	9
1.5. Deklarace o chování stran v Jihočínském moři	10
2. Geografický rozměr konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy	12
2.1. Jihočínské moře	12
2.1.1. Doprava	12
2.1.2. Nerostné zdroje	13
2.1.3. Geopolitický význam	13
2.2. Spratlyho a Paracelské ostrovy	14
2.2.1. Spratlyho ostrovy	14
2.2.2. Paracelské ostrovy	14
2.2.3. Význam	14
3. Jednotliví aktéři: nároky území	16
3.1. Čína	16
3.2. Taiwan	17
3.3. Vietnam	17
3.4. Filipíny	18
3.5. Malajsie	18
3.6. Brunej	18
3.7. Indonésie	19
4. Vývoj konfliktu	20
4.1. 40. léta	20
4.2. 50. léta	21
4.3. 60. léta	23
4.4. 70. léta	23

4.5. 80. léta	25
4.6. Současná situace konfliktu v Jihočínském moři	27
4.6.1. 90. léta	27
4.6.2. Období 2000-2014	29
5. Postoj dalších aktérů	35
5.1. Role ASEANu	35
5.1.1. 1990-2007	35
5.1.2. 2007-2014	36
5.2. Role Japonska	37
5.2.1. Spor Japonska a Číny o ostrovy Senkaku	38
5.2.2. Role Japonska v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy	39
5.3. Role USA	39
6. Analýza příčin současného napětí v Jihočínském moři	42
6.1. Rostoucí agresivita Číny	42
6.2. Slabé postavení ASEANu	43
6.3. Větší zapojení USA v regionu jihovýchodní Asie	45
ZÁVĚR	47
SUMMARY	50
POUŽITÁ LITERATURA	53
SEZNAM PŘÍLOH	62
PŘÍLOHY	63

ÚVOD

Tato práce se zabývá jedním z konfliktů, které mají v současné době potenciál ovlivnit celý svět. Konflikt v Jihočínském moři o Spratlyho a Paracelské otrovy probíhá od druhé poloviny 40. let a přímo se dotýká šesti států, jež si nárokují některé z území. Jedná se o Brunej, Čínu, Filipíny, Malajsii, Taiwan a Vietnam. Do konfliktu jsou zapojeni i další aktéři, z nichž největší vliv v regionu mají Spojené státy americké. I když se z evropského pohledu zdá, že se Evropy spor o Spratlyho a Paracelské ostrovy netýká, velký konflikt by mohl ohrozit tamější dopravní cesty, jež jsou velkou měrou využívány Evropskou unií i jinými státy. Význam Spratlyho a Paracelských ostrovů ale nespočívá jen v přítomnosti dopravních cest, které již byly zmíněny. Oblast má potenciální velké zásoby nerostných surovin, zejména ropy a zemního plynu, a má i svůj geopolitický význam. Největší aktér regionu - Čína - by získáním kontroly nad oblastí posílil nejen svou pozici regionálního hegemona, ale také pozici na globální úrovni. Ať už by ale měla nad Spratlyho a Paracelskými ostrovy kontrolu Čína či jiný stát, je jisté, že by taková země disponovala velkou mocí, jelikož dopravní cesty v oblasti jsou jedny z nejvíce frekventovaných na světě a jejich zablokování by tak vedlo ke globálním problémům.

Pozornost, která je konfliktu věnována, není dána pouze velkým významem oblasti Spratlyho a Paracelských ostrovů, ale i zhoršující se situací v posledních letech. Od skončení Studené války je možné sledovat období rostoucího napětí v Jihočínském moři střídané obdobími dočasného klidu. Situace od roku 2009 je nicméně vážnější než v minulých letech. V oblasti přibývá střetů mezi jednotlivými státy a na jednotlivých aktérech není vidět ochota snížit své požadavky či vyjednávat o mírovém vyřešení sporu. Vliv na zhoršení situace má i zapojení dalších aktérů, kteří nemají v oblasti přímé nároky, ale snaží se prosadit své zájmy. To vše vede k tomu, že konflikt v Jihočínském moři je jedním z nejsledovanějších problémů současné doby.

Na počátku své práce se zaměřím na teoretické a právní aspekty, které s konfliktem souvisejí. Rozebrány budou pojmy konflikt, energetická a surovinová bezpečnost a legální hlediska konfliktu. V této části se zaměřím na nejdůležitější dokumenty, jež konflikt ovlivnily či byly přijaty pro jeho mírové vyřešení. Další část se bude věnovat významu Jihočínského moře a konkrétní oblasti Spratlyho a Paracelských ostrovů. Následující kapitola bude věnována jednotlivým aktérům a jejich nárokům na Spratlyho či Paracelské ostrovy, přičemž pozornost bude věnována historickým nárokům a změně, která nastala v důsledku přijetí Úmluvy OSN o mořském právu. Následovat bude kapitola, jež se bude zabývat vývojem konfliktu po skončení 2. světové války do roku 1989. Jelikož chování

zemí v Jihočínském moři bylo ovlivněno jejich vnitrostátní situací, pro lepší pochopení bude nastíněn i vývoj uvnitř jednotlivých států. Další část se zaměří na současnou situaci v Jihočínském moři, následovat bude kapitola o aktérech, kteří si v Jihočínském moři přímo nenárokují žádné území. Poté se pokusím identifikovat příčiny současného napětí, které kolem Spratlyho a Paracelských ostrovů panuje. Závěrečná kapitola shrne získané poznatky a pokusí se odpovědět na výzkumné otázky.

Výzkumné otázky zní následovně. Jaký význam má Jihočínské moře a konkrétně Spratlyho a Paracelské ostrovy? Jací aktéři jsou zapojeni do konfliktu a jak se vyvíjely jejich vztahy od skončení 2. světové války po současnost? A konečně, jaké jsou příčiny současného rostoucího napětí v Jihočínském moři? Hlavní teze práce zní: vypuknutí velkého ozbrojeného konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy by znamenalo výrazné zhoršení vztahů USA a Číny, USA by do konfliktu vojensky zasáhly.

Práce má podobu případové studie. Ke zpracování práce byla většinou použita zahraniční literatura. Teoretická část se opírá o analýzu textů oficiálních dokumentů a využívá literaturu rozebírající teoretické aspekty, jež jsou pro konflikt v Jihočínském moři důležité. Ve druhé části, jež se věnuje vývoji konfliktu, jsou využity texty analyzující vztahy mezi jednotlivými aktéry, v části zabývající se současnou situací jsou navíc použity texty z médií.

1. Právní a teoretické aspekty konfliktu v Jihočínském moři

1.1. Vymezení termínů

1.1.1. Konflikt

V souvislosti se situací v Jihočínském moři o Spratlyho a Paracelské ostrovy se hovoří o stavu konfliktním. I když je tento termín často používaným pojmem, jeho definice není jednoznačná. Pšēja konflikt definuje jako „*trvale přítomný a opakující se stav mezinárodních vztahů, jehož povaha může být v závislosti na mnoha okolnostech násilná i nenásilná a který je explicitně a/nebo implicitně přítomen ve všech interakcích, které v mezinárodním prostředí probíhají*“ [PŠEJA 2002: 82]. Odlišnou definici konfliktu používá Waisová. Její definice zní: „*Jedná se o sociální situaci, kdy v tomtéž okamžiku minimálně dva aktéři usilují o získání téhož statku, tohoto statku není dostatek, aby uspokojil poptávku obou/všech aktérů.*“ [WAIŠOVÁ 2009: 136]. Poslední definice konfliktu, kterou zmíním, pochází od Bartose a Wehra, kteří konflikt definují jako „*situaci, v níž aktéři jednají konfliktním způsobem proti sobě, aby dosáhli neslučitelných cílů a/nebo vyjádřili své nepřátelství*“ [BARTOS, WEHR 2002: 13].

Dělení konfliktů

Stejně jako u definice konfliktu, ani u jeho dělení neexistuje jen jeden způsob. Jednou ze základních možností je dělení konfliktů na ozbrojené a neozbrojené [ŠMÍD 2010: 18]. Já zmíním typ dělení, v němž se snoubí několik atributů. Jedná se o dělení podle příčin na konflikty zájmů a konflikty hodnot. Konflikty zájmů se vedou o materiální statek jako je surovina, zdroje, ekonomický profit, politická nadvláda a jiné. Díky oné hmatatelnosti statku lze vzájemný spor pojmenovat, měřit a sdílet, což usnadňuje aktérům dospět k vzájemnému kompromisu. Mezi základní typy konfliktu zájmů patří konflikt o území, ekonomický konflikt a politický konflikt. Konflikt hodnot se týká méně hmatatelných příčin, jež se vztahují k méně materiálním záležitostem a postojům. Vliv na konflikt hodnot může mít náboženství, nacionalismus či etnicita. Mezi základní typy konfliktu hodnot patří konflikt etnický, náboženský a ideologický [ŠMÍD 2010: 18-19].

V případě konfliktu v Jihočínském moři o Spratlyho a Paracelské ostrovy se nejedná pouze o jeden typ konfliktu. Konflikt v sobě zahrnuje tři výše zmíněné typy konfliktu zájmů: státy bojují o území Spratlyho a Paracelských ostrovů, o suroviny nacházející se v jejich blízkosti a také o moc. Konflikt má ale i rovinu, ve které nejde o hmatatelné statky, ale o vzrůstající a klesající míru nepřátelství mezi státy v průběhu času.

1.1.2. Energetická bezpečnost

Energetickou bezpečnost lze stejně jako konflikt definovat více způsoby. Dle Šmída jedna z nejvíce rozšířených definic pochází od Daniela Yergina, který říká, že „*energetická bezpečnost znamená dostupnost dostatečných zásob (či dodávek) za přijatelnou cenu*“ [ŠMÍD 2010: 26].

Zajištění energetické bezpečnosti se týká států vyvážejících i dovážejících suroviny, jelikož státy jsou v tomto ohledu propojené. Stát, jenž suroviny vyváží, je závislý na příjmech, které z vývozu plynou. Pro dovážející stát je včasný a dostatečný dovoz surovin důležitý pro průmysl a další ekonomickou činnost [ŠMÍD 2010: 26]. Státy si mohou zajistit energetickou bezpečnost dvěma způsoby. První možností je spoléhat se na vlastní zdroje, druhou možností je import surovin. Soběstačnosti může stát dosáhnout díky vlastním zásobám surovin či orientací na takové zdroje surovin, které stát může získat vlastní činností. V oblasti importu surovin se stát může soustředit na dlouhodobé pokrytí a zásobovat se surovinami do budoucna. Další možností státu je usilovat o takový stav mezinárodního společenství, který neohrožuje import surovin [DANČÁK 2007: 14]. Pokud stát nezajistí energetické zdroje v míře, kterou potřebuje, může dojít k ohrožení jeho národní bezpečnosti [ŠMÍD 2010: 28].

1.1.3. Surovinová bezpečnost

Zdroje, jež spadají do oblasti surovinové bezpečnosti, nemají primárně energetický význam. Patří sem zdroje s konfliktním potenciálem jako jsou diamanty či drahé kovy, dále suroviny, jež mají národně bezpečnostní význam, mezi které lze zařadit zejména vodu a dřevo. Posledním typem jsou zdroje důležité z environmentálního hlediska, jako jsou opět voda či dřevo. I v tomto případě lze hovořit o aspektech, které ovlivňují národní bezpečnost, například zajištění vody je důležité pro průmysl, ale také pro přežití obyvatelstva daného státu [ŠMÍD 2010: 28].

1.2. Mezinárodní právo veřejné

Mezinárodní právo veřejné vzniká na půdorysu společné vůle států, konkrétně je utvářeno základními prameny, mezi které patří mezinárodní smlouvy a obyčeje. Podpůrnými prameny jsou soudní rozhodnutí, jednostranné akty států a mezinárodních organizací, učení nejkvalifikovanějších znalců mezinárodního práva, obecné zásady právní a ekvita (spravedlnost). Ondřej mezinárodní právo veřejné definuje jako „*soubor právních norem, upravujících z největší části vztahy mezi svrchovanými státy a dále upravujících*

vztahy států k jiným subjektům mezinárodního práva veřejného, jakož i vztahy mezi těmito subjekty navzájem“ [ONDŘEJ 2009: 24]. Mezi subjekty mezinárodního práva patří svrchované státy, mezinárodní organizace státní povahy, zvláštní politické jednotky a jednotlivci [ONDŘEJ 2009: 97].

Stát disponuje nad svým územím a obyvatelstvem státní suverenitou a je plnoprávným subjektem, omezen je pouze suverénními právy jiných států, obecným mezinárodním právem a převzatými svobodnými závazky. Ostatní státy nemohou zasahovat do vnitřních záležitostí jiného státu. Stát disponuje suverenitou také nad všemi věcmi a osobami v mezinárodních prostorech, v nichž daný objekt musí jednat v souladu s jurisdikcí mateřské země. Mezinárodní právo zakazuje použití síly a hrozbu silou při konfliktech o suverenitu určitého území [ONDŘEJ 2009: 104-105].

Státním územím, nad kterým stát disponuje suverenitou, se rozumí oblast, jež je od jiných států či území nepodléhajícího svrchované moci žádného státu, oddělena hranicemi. Státní území je tvořeno částmi zemského povrchu zahrnující suchozemskou oblast a oblast vod, jež leží uvnitř suchozemského území či k němu přiléhají. Konkrétně se jedná o vnitřní vody, vnitrostátní mořské vody a teritoriální moře. Další částí státního území je zemské nitro a vzdušný prostor nad suchozemskou a vodní částí státního území. Státní území lze nabýt třemi způsoby. Prvním je získání území prvotní okupací, což znamená nabýt území, které předtím nepodléhalo suverenitě jiného státu. V dnešní době je tento způsob možný pouze u malých částí území tzv. přírůstkem území. Mezi další způsoby nabytí území patří uzavření mezinárodní smlouvy o přechodu státní suverenity, na základě rozhodnutí mezinárodního soudního orgánu či jiných orgánů a vydržením [ONDŘEJ 2009: 157-160].

V této souvislosti byl důležitý rozsudek Stálého rozhodčího soudu OSN o ostrovech Las Palmas, jež leží v Pacifickém oceánu. Spor se týkal Spojených států amerických a Nizozemska a jejich nároků na zmíněné ostrovy. USA argumentovaly smlouvou z roku 1898 mezi Španělskem a Spojenými státy americkými, ve které se Španělsko mělo vzdát svých území v důsledku porážky s USA. Argument USA se opíral o Španělsko jako prvního objevitele ostrovů, které byly *terra nullius*¹. Nizozemsko založilo svou argumentaci na dohodě Východoindické společnosti (a tedy nizozemské vlády) s náčelníky kmenů na ostrovech v okolí Las Palmas z 18. století. Důležité bylo, že Nizozemsko mělo nad ostrovy faktickou kontrolu. Soud rozhodoval, zda má přednost stát, jenž ostrovy jako první objevil, nebo stát, který měl nad ostrovy faktickou kontrolu. Stálý rozhodčí soud OSN se přiklonil k argumentaci Nizozemska a přednost tak měla faktická kontrola státu nad územím před argumentem prvotní okupace [KHAN 2007: 158-165]. Druhým

¹ Území, které nepodléhá žádné státní moci.

významným rozsudkem bylo rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora z roku 2002. Případ se týkal Malajsie a Indonésie a držby ostrovů Pulau Ligitan a Pulau Sipadan. Suverenita byla přiznána Malajsii na základě její faktické autority nad ostrovy a činnosti, kterou na nich prováděla [BUSZYNSKI 2010: 87].

Zvláštním právním postavením disponují mezinárodní prostory. Mezi mezinárodní prostory patří část moře (volné moře, mořské dno za hranicemi národní jurisdikce), kosmický prostor, nebeská tělesa a Antarktida. Mezinárodní prostory si žádný stát nemůže přivlastnit a naopak je může každý stát využívat. Speciální oblastí je exkluzivní ekonomická zóna a kontinentální šelf, ve které státy nemohou mít suverenitu, mají ale svrchovaná práva při průzkumu a využívání přírodních zdrojů. Na volném moři platí pro pobřežní i vnitrozemní státy svoboda moří. Ta se týká rybolovu, svobodné plavby a přeletu, budování umělých ostrovů, svobody vědeckého výzkumu a jiného. Mořské dno za hranicemi národní jurisdikce se označuje jako *Oblast*. Stejně jako v mezinárodním prostoru ani v *Oblasti* státy nemohou disponovat suverenitou a všechny státy mohou *Oblast* využívat. Na rozdíl od mezinárodního prostoru je využívání *Oblasti* upraveno pravidly, na která dohlíží Organizace mořského dna [ONDŘEJ 2009: 161-163].

1.3. UNCLOS

Právními aspekty mořského práva se zabývá Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu (UNCLOS). UNCLOS konkrétně stanovuje „*právní řád pro moře a oceány, jenž by usnadnil mezinárodní styk a napomáhal mírovému využití moří a oceánů, spravedlivému a účinnému využívání jejich zdrojů a zachování jejich živých zdrojů a studiu, ochraně a uchování mořského prostředí*“ [Ministerstvo zahraničních věcí 1996: 1]. Smlouva byla podepsána roku 1982, v platnost vstoupila roku 1994. Do dnešního dne smlouvu ratifikovalo 166 zemí, mezi nimiž chybí mimo jiné Spojené státy americké.

Každý přímořský stát disponuje suverenitou nad územím do dvanácti námořních mil od jeho břehů, které se nazývá teritoriální vody. Hranice, od které jsou měřeny, se nazývá základní linie a tvoří ji linie největšího odlivu okolo pobřeží. Všechna plavidla mají právo proplout teritoriálními vodami, a to bez zbytečných průtahů. Pobřežní stát může proti plavidlům zasáhnout, domnívá-li se, že plavidlo ohrozilo mír, veřejný pořádek či bezpečnost státu. Oblast do dvaceti-čtyř námořních mil od základních linií se nazývá přílehlá zóna. V této zóně má pobřežní stát právo zasáhnout při porušení svých celních, zdravotnických, finančních a přistěhovaleckých práv. I když není v Úmluvě blíže specifikováno, většina zemí dovoluje ostatním plavidlům volné proplutí. Na teritoriální vody navazuje exkluzivní (výlučná) ekonomická zóna. Exkluzivní ekonomická zóna se

měří od základních linií a sahá do 200 námořních mil od břehů pobřežního státu. Je to oblast, „*kteřá podléhá zvláštnímu právnímu režimu*“ [Ministerstvo zahraničních věcí 1996: 14]. To znamená, že pobřežní stát má právo prozkoumávat a využívat přírodní zdroje a hospodařit s nimi, zkoumat mořské dno či využívat zdroje pro výrobu energie. Pod jurisdikci pobřežního státu spadá dohled nad vědeckým výzkumem v oblasti, ochrana mořského prostředí a kontrola výstavby staveb, zařízení a umělých ostrovů. Ostatní plavidla mají právo exkluzivní ekonomickou zónou volně proplouvat, musí se ale podřítit předpisům pobřežního státu. Dalším termínem je kontinentální šelf. V Úmluvě OSN o mořském právu se pod pojem kontinentálního šelfu „*zahrnuje mořské dno a podzemí podmořských oblastí, které leží za hranicemi jeho pobřežního moře po celém přirozeném prodloužení jeho pevninského území k vnější hranici kontinentálního okraje anebo do vzdálenosti 200 námořních mil od základních linií, od kterých se měří šíře pobřežního moře tam, kde vnější hranice kontinentálního okraje této vzdálenosti nedosahuje. Kontinentální okraj zahrnuje ponořené prodloužení pevninské hmoty pobřežního státu a skládá se z mořského dna a podzemí šelfu, svahu a stoupání.*“ [Ministerstvo zahraničních věcí 1996: 20]. Státy předkládají své návrhy o vymezení kontinentálního šelfu Komisi pro hranici kontinentálního šelfu, která poté rozhoduje, zda nárok státu uzná. Pokud stát prokáže, že kontinentální šelf je pokračováním jeho pevninského území a Komise pro hranici kontinentálního šelfu návrh schválí, může si stát nárokovat exkluzivní ekonomickou zónu i za hranici 200 námořních mil až do vzdálenosti 350 námořních mil od základní linie [Ministerstvo zahraničních věcí 1996: 20-21]. Pro konflikt v Jihočínském moři je důležitá definice ostrova. Jen ostrov může mít teritoriální vody, přílehlou zónu a především exkluzivní ekonomickou zónu a kontinentální šelf. UNCLOS ostrov definuje jako „*přírodou vytvořenou oblast země obklopenou vodou, která je při přílivu nad vodou*“ [Ministerstvo zahraničních věcí 1996: 30]. Aby ostrov disponoval exkluzivní ekonomickou zónou a kontinentálním šelfem, musí na něm být možné trvalé osídlení a trvalá ekonomická činnost. Pokud to není možné, nejedná se o ostrov, ale o skálu [Ministerstvo zahraničních věcí 1996: 30].

1.4. Deklarace o Jihočínském moři

Deklarace o Jihočínském moři byla reakcí na zvýšené napětí mezi Vietnamem a Čínou, které nastalo poté, co Čína povolila skupině Creston Energy prozkoumat oblast vietnamského kontinentálního šelfu a prohlásila, že nad ní drží absolutní suverenitu. Deklarace o Jihočínském moři byla podepsána roku 1992 ministry zahraničí šesti zemí. Jednalo se o Brunej, Filipíny, Indonésii, Malajsii, Singapur a Thajsko. Vietnam, v té době

ještě jako ne-člen ASEANu, obsah deklarace podpořil. Čína odmítala zapojení do mezinárodní diskuze a problematiku Spratlyho a Paracelských ostrovů nevnímala jako téma ASEANu, s principy deklarace ale souhlasila [THUY 2011: 2].

Státy se v dokumentu hlásí ke společným historickým, sociálním a ekonomickým kořenům, jež spojují země obklopující Jihočínské moře. Z toho důvodu se měli aktéři snažit o rozvíjení přátelství a spolupráce a vyhnout se užití síly při vzájemných konfliktech. Zmíněná spolupráce států v Jihočínském moři se měla týkat námořní navigace a komunikace, boje proti pirátství, boje proti ozbrojeným loupežím a převážení drog, ochrany životního prostředí či společné koordinace při záchranných akcích [1992 ASEAN Declaration on the South China Sea signed on 22 July 1992 in Manila, Philippines by the Foreign Ministers 1992: 1].

Deklarace o Jihočínském moři se hlásí k principům jiného dokumentu, konkrétně Smlouvě o přátelství a spolupráci v jihovýchodní Asii (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia). Mezi principy této smlouvy patří zásada nevměšování se do vnitřních záležitostí ostatních zemí a mírové řešení konfliktů. Státy by se měly zříci užití síly při řešení sporů a vzájemně spolu spolupracovat. Dalším principem je právo zemí na suverenitu nad svým územím [Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia, Indonesia, 24 February 1976: 4-5].

Deklarace má několik nedostatků. Neobsahuje část o potrestání aktéra, jenž by některý z bodů dokumentu porušil. Spíše se jedná o formální dokument, v němž státy vyjadřují snahu konflikt vyřešit mírově, není ale závazný a nestanovuje jakýkoliv trest. Druhý nedostatek spočívá v signatářských státech, mezi kterými chybí Vietnam a Čína, jež sice principy Deklarace přijaly, svůj podpis ale nepřipojily.

1.5. Deklarace o chování stran v Jihočínském moři

Snahy vytvořit kodex chování států v Jihočínském moři se objevily již roku 1992 v souvislosti s Deklarací o Jihočínském moři. Kodex se měl stát zárukou dlouhodobé stability regionu, výsledkem jednání ale nebyl závazný dokument pravidel chování, nýbrž dokument politický, jenž nevyžadoval po státech jakékoliv záruky. Deklarace o chování stran v Jihočínském moři byla podepsána roku 2002 státy organizace ASEAN a Čínou [THUY 2011: 3]. Konkrétními signatáři byli ministři zahraničí Bruneje, Číny, Filipín, Indonésie, Laosu, Malajsie, Myanmaru, Singapuru, Thajska a Vietnamu [Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea 2002: 3].

K podpisu Deklarace o chování stran v Jihočínském moři přispěly teroristické útoky na USA z 11. září 2001. USA deklarovaly, že jihovýchodní Asie se stane druhou

frontou v boji proti terorismu. Čína se obávala růstu moci USA v regionu, což bylo dáno zlepšením vztahů Spojených států amerických s Filipíny, Malajsií a Vietnamem. Thajsko, Singapur a Indonésie snahy USA také podporovaly. Připojením Číny k Deklaraci mělo být zabráněno, aby se konflikt v Jihočínském moři více internacionalizoval a stal se více multilaterální. Státy ASEANu měly odstoupit od svých snah prohloubit s USA své vztahy, a tak měla být snížena možnost zapojení USA do dění v jihovýchodní Asii. Pro Čínu znamenal podpis Deklarace změnu jejího dosavadního přístupu ke konfliktu v Jihočínském moři. Od bilaterálního vyjednávání se posunula blíže k jednáním multilaterálním. Čína neustoupila od svých územních nároků, ale vyjednáváním chtěla ukázat více přátelskou tvář, ulevit obavám zemí ASEANu ohledně vzrůstajících čínských ambicí, získat si důvěru států a ekonomicky z jednání těžit [THUY 2011: 3-4].

Státy se v Deklaraci přihlásily k prohlubování přátelských vztahů a snaze vyřešit konflikt v Jihočínském moři mírovými prostředky. Činnost států měla být v souladu s principy Charty OSN, Úmluvy OSN o mořském právu, Smlouvy o přátelství a spolupráci v jihovýchodní Asii, Smlouvy o pěti principech přátelského soužití (Five Principles of Peaceful Coexistence) a jiných principů mezinárodního práva. Deklarace potvrzovala svobodu navigace a přeletu nad Jihočínským mořem, stejně jako princip spolupráce při řešení sporů o suverenitu nad územím. Aby se spolupráce mezi státy prohlubovala, měly zúčastněné strany spolupracovat při ochraně mořského ekosystému, průzkumu mořského prostředí, v oblasti bezpečné navigace a komunikace na moři, záchranných operacích a při potlačování mezinárodního zločinu. Celkovým výsledkem Deklarace mělo být dosažení míru a stability v Jihočínském moři [Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea 2002: 1-2].

2. Geografický rozměr konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy

2.1. Jihočínské moře

Jihočínské moře je polo-uzavřené moře, což dle Úmluvy OSN o mořském právu „*znamená záliv, pánev nebo moře obklopené dvěma nebo více státy a spojené s volným mořem úzkou výpustí nebo sestávající zcela nebo především z pobřežních moří a výlučných ekonomických zón dvou nebo více pobřežních států.*“ [Ministerstvo zahraničních věcí 1996: 30]. Státy, jež Jihočínské moře obklopují, jsou Brunej, Čína, Filipíny, Indonésie, Malajsie, Singapur, Taiwan a Vietnam.

Rozloha Jihočínského moře činí 3 685 000 km² [South China Sea 2014]. Vyskytují se v něm stovky mělčin, písčín, skalisek, útesů a ostrovů, které jsou po ploše rozprostřeny. Mezi nejvýznamnější soustroví a jiné útvary Jihočínského moře patří Spratlyho ostrovy, Paracelské ostrovy, Pratovy ostrovy a Macclesfield Bank, který se nachází pod mořskou hladinou [KEYUAN 1999: 28]. Odhady o přesném počtu soustroví v oblasti se značně liší a pohybují se od čísla 400 až po 650 [BUSZYNSKI 2010: 85].

V Jihočínském moři se vyskytuje několik důležitých průlivů, které mají významnou roli v lodní dopravě. Jedná se o Malacký průliv, jenž propojuje Jihočínské moře s Indickým oceánem, od Východočínského moře je Jihočínské moře odděleno Taiwanským průlivem, Tichý oceán je s Jihočínským mořem spojen Luzonským průlivem [South China Sea 2014].

Význam Jihočínského moře spočívá především v následujících oblastech.

2.1.1. Doprava

Jihočínské moře je jednou z největších dopravních tepen na světě. Jeho význam je patrný na faktu, že více jak 90 % světového obchodu se děje přes obchodní lodní přepravu a z toho 45 % přepravy připadá na Jihočínské moře. Navíc, Malacký průliv je druhý nejvíce rušný ze všech světových průlivů [ROWAN 2005: 415]. Především z tohoto hlediska je Jihočínské moře důležité pro státní aktéry, jež si v oblasti Jihočínského moře nenárokují žádné území. Zboží touto oblastí přepravují mimo jiné Spojené státy americké, Japonsko, státy Evropské unie či Jižní Korea. Konkrétně Japonsko přepravuje přes Jihočínské moře 60 % svých zásob ropy a zemního plynu, podobně jsou na tom i Taiwan a Jižní Korea [ROWAN 2005: 416-417]. Jihočínské moře je velmi důležité také pro Čínu, která má sice své zdroje rozprostřené do více oblastí, nicméně Jihočínským mořem převáží

většinu surovin vytěžených či nakoupených na Středním východě [SUCHÁNEK 2010: 88-89].

Dopravní význam Jihočínského moře dokládá i fakt, že z deseti největších kontejnerových přístavů na světě je jich v Jihočínském moři sedm. Jedná se o Šanghai (Čína), Singapur (Singapur), Tianjin (Čína), Kanton (Čína), Qingdao (Čína), Ningbo (Čína), Qinhuangdao (Čína), Pusan (Jižní Korea) a Hongkong (Čína) [World Port Rankings 2011]. Mezi suroviny, jež jsou oblastí přepravovány nejčastěji, patří ropa, zemní plyn, uhlí a železná ruda [ROWAN 2005: 416].

2.1.2. Nerostné zdroje

Jihočínské moře není důležité pouze z hlediska dopravy, ale disponuje také velkými zásobami nerostných surovin, především ropy a zemního plynu. To je velmi důležité zejména v souvislosti s ekonomickým rozmachem Číny a ostatních asijských států. V příštích dvaceti letech by měla ropná spotřeba států v Asii vzrůst každoročně o 4 %, což by v praxi znamenalo spotřebu 25 milionů barelů ropy denně. V současné době jsou v oblasti potvrzeny zásoby ropy v hodnotě sedmi miliard barelů, denní produkce je dva a půl milionů barelů. I přes to, že podrobnější průzkum zatím nebyl proveden, státy se domnívají, že oblast Jihočínského moře a především Spratlyho a Paracelských ostrovů, má obrovský ropný potenciál [ROWAN 2005: 415-417].

2.1.3. Geopolitický význam

Jihočínské moře je místem, ve kterém se střetávají geopolitické zájmy jednotlivých zemí i nestátních aktérů. Do konfliktu v Jihočínském moři se zapojují státy, jež si nárokují území v oblasti, což v praxi znamená každý stát, jenž Jihočínské moře obklopuje. Suverenita nad těmito územími by státům zajistila právo těžby a hospodaření s dalšími surovinovými zásobami. Jednotlivé zájmy států se ale často kříží. Své cíle v oblasti sledují i státy, které suverenitu nad některými z ostrovů nechtějí. Mezi takové země patří mimo jiné výše zmíněné Japonsko, pro něž je Jihočínské moře důležité z hlediska zásobování a bezpečnosti, či Spojené státy americké, které sledují mírové vyřešení sporů a mocenské posilování Číny. V oblasti jsou také aktivní teroristické organizace, piráti, mafie a skupiny organizovaného zločinu, své zájmy sledují i ropné a obchodní společnosti [WAIŠOVÁ 2006: 24].

2.2. Spratlyho a Paracelské ostrovy

2.2.1. Spratlyho ostrovy

Spratlyho ostrovy se nacházejí v Jihočínském moři sto mil severozápadně od Bruneje, na severovýchodě jsou souběžné s ostrovy Borneo a Palawan, ze severu a západu zasahují k vietnamským břehům. Jedná se o 140 ostrovů, ostrůvků, skalisek a útesů, jež se rozkládají na rozloze 410 000 km² [BECKMAN 2013: 18]. Do 60. let 20. století nebyla oblast Spratlyho ostrovů prozkoumána a byla označována jako nebezpečné území [KATCHEN 1977: 1170]. To bylo dáno tím, že lodě, které oblastí proplouvaly, měly problémy s navigací a často docházelo k jejich nehodám a potopení.

Největším ostrovem Spratlyho ostrovů je Itu Aba, jenž se vyskytuje v severní části ostrovů. Mezi další velké ostrovy patří Spratly, Nanshan, Amboyna Cay a Flat. Všeobecně se předpokládá, že původ Spratlyho ostrovů je sopečný, není ale vyloučené (a některé průzkumy to dokazují), že ostrovy vznikly sedimentací (tedy usazováním) naplavenin z řeky Mekong. U území, jež vznikly tímto způsobem, se zvyšuje pravděpodobnost výskytu ropy [KATCHEN 1977: 1170-1171]. Většina ostrovů ve Spratlyho ostrovech není trvale obyvatelná a dle Úmluvy OSN o mořském právu nemůže disponovat exkluzivní ekonomickou zónou. Proto se okolní státy, které si nárokují některou část území, snaží ostrovy osídlit, vybudovat na nich dopravní zařízení či na nich vykonávat ekonomickou činnost, například turistickou.

2.2.2. Paracelské ostrovy

Paracelské ostrovy se nacházejí v Jihočínském moři na sever od Spratlyho ostrovů. Z východní strany jsou obklopeny Filipínami, ze západu Vietnamem. Paracelské ostrovy se skládají z ostrůvků, útesů a písčín, kterých je okolo třiceti-pěti. Rozloha Paracelských ostrovů je 15 000 km² [BECKMAN 2013: 18]. První zmínka o ostrovech pochází ze sedmého století, kdy byly ostrovy pod kontrolou Číny, v průběhu času ale Čína území Paracelských ostrovů ztratila ve prospěch jiných zemí. Mezi největší území patří ostrovy Rocky, Woody a Tree, jež se vyskytují v severní části ostrovů nazývané Amphitrite. Druhá část Paracelských ostrovů se jmenuje Crescent [South China Sea 2014]. Paracelské ostrovy nejsou stejně jako Spratlyho ostrovy trvale obyvatelné, vyskytují se zde ale zařízení sloužící k dopravě, výrobě elektřiny či k turistice.

2.2.3. Význam

Význam Spratlyho a Paracelských ostrovů spočívá hlavně v jejich surovinových zásobách. Především snaha kontrolovat zásoby ropy a zemního plynu, jež se v oblasti

vyskytují, vedla k nárůstu napětí v oblasti v posledních letech, kdy se zvyšují ceny energie na celém světě. Dalším aspektem ostrovů je jejich strategické postavení v centru námořních cest.

Odhady čínských odborníků hovořily o zásobách ropy ve výši až 105 miliard barelů, což podnítilo snahy států dostat oblast ostrovů pod svou kontrolu. Předpokládá se ale, že čínské odhady byly příliš optimistické, odhady jiných vědců se pohybovaly okolo 28 miliard barelů ropy (v tomto případě se jednalo o odborníky americké) [ROWAN 2005: 417]. Zemní plyn tvoří dle odborníků až 70 % všech fosilních zdrojů v oblasti. Podobně jako u zásob ropy se odhady o jeho množství liší. Čínští odborníci dospěli k číslu ve výši 57 bilionů metrů krychlových, američtí specialisté uvádějí zásoby ve výši 7,5 bilionů metrů krychlových. Ověřené zásoby se uvádějí ve výši 4,1 bilionů metrů krychlových [SUCHÁNEK 2010: 88]. Další významnou surovinou v oblasti jsou ryby. Pro každý stát, jenž je do konfliktu zapojen, je právě Jihočínské moře jejich hlavním zdrojem. Každý rok se jich zde vyloví až pět milionů tun [SUCHÁNEK 2010: 89]. Rybolov neslouží pouze jako živobytí pro rybáře, ale ryby velkou měrou zajišťují potravu pro obyvatelstvo státu, čímž se ovládnutí ostrovů a tím i zásob ryb v Jihočínském moři dostává na úroveň národního zájmu.

3. Jednotliví aktéři: nároky území

Většina zemí, které si nárokují některé části Spratlyho či Paracelských ostrovů, se z počátku přiklání k argumentaci založené na konceptu historických vod. Tento koncept ale není v mezinárodním právu přesně definován a existuje tak několik možných definic. Bouchez historické vody definuje jako „vody, nad kterými pobřežní stát jasně, efektivně, kontinuálně a po významné časové období uplatňuje svá práva s vědomím ostatních států“ [KEYUAN 1999: 40]. Koncept historických vod byl diskutován na Třetí konferenci OSN o mořském právu, na které byla podepsána úmluva UNCLOS, žádné jasné závěry ale přijaty nebyly. Neoficiálně byly zformulovány tři obecné podmínky, které musí stát s historickými vodami splňovat. Jedná se o vykonávání autority státu nad daným územím (1), jež trvá delší časové území (2) a které ostatní státy akceptují (3) [KEYUAN 1999: 41]. Nejasnost definování historických vod vedla k mnoha soudním přím a v případě Spratlyho a Paracelských ostrovů k odklonu od konceptu historických vod a přiklonění se k argumentaci založené na úmluvě UNCLOS.

3.1. Čína

Čína si nárokuje území celých Paracelských a Spratlyho ostrovů, i když se nacházejí ve vzdálenosti 1 000 km od nejbližšího čínského území [ROWAN 2005: 426]. Země původně založila své nároky na svých historických právech a argumentovala prvotní okupací ostrovů ve 14. století, ve kterém čínská dynastie Ming disponovala nad ostrovy politickou kompetencí [DOLVEN, KAN, MANYIN 2013: 8].

Nároky Číny na Spratlyho a Paracelské ostrovy jsou součástí širší snahy země získat kontrolu nad územím vyskytujícím se uvnitř pomyslné linie ve tvaru „U“, kterou Čína definuje své hranice. Tato hranice vznikla roku 1914 a zahrnovala Paracelské ostrovy a ostrovy Pratas. V průběhu 30. let - zejména s ohledem na okupaci devíti ostrůvků ve Spratlyho ostrovech Francií - si Čína začala nárokovat i Spratlyho a jiné ostrovy v okolí. Roku 1947 získala linie ustálenou podobu, i když později došlo k menším změnám v důsledku dalšího vývoje vztahů mezi státy v regionu. Čína si nárokuje oblast zahrnující hranice Východočínského moře a Žlutého moře, oblasti vietnamských břehů a ostrov Luzon [KEYUAN 1999: 31-33]. Takové nároky ale není možné historicky podložit, Čína navíc nedeklarovala, zda chce získat nad územím suverenitu či zda v oblasti požaduje rybářská či navigační práva.

Roku 1958 Čína přijala Deklaraci o teritoriálních vodách, ve které byl patrný odklon od konceptu historických vod. Deklarace stanovila šíři teritoriálních vod na 12 námořních mil, jež byly měřeny od pevninské Číny, Taiwanu a ostrovů, jež Čína považovala za své území [Straight Baselines: People's Republic of China 1972: 3]. Mezi ostrovy, které byly zmíněny jako součást Číny, patřily i Spratlyho a Paracelské ostrovy [KEYUAN 1999: 35]. V roce 1992 byl přijat Zákon o teritoriálních vodách a kontinentálním šelfu, v němž bylo stanoveno, že Spratlyho a Paracelské ostrovy, stejně jako ostrovy Senkaku, ostrov Penghu a ostrovy Pratas, patří k čínskému teritoriu [Law on the Territorial Sea and the Contiguous Zone of 25 February 1992 1992: 1].

3.2. Taiwan

Taiwan si nárokuje suverenitu nad čtyřmi skupinami ostrovů a skalisek v Jihočínském moři. Jedná se o Spratlyho a Paracelské ostrovy, Macclesfield Bank a ostrovy Pratas. Taiwan se ve svých nárocích opírá o historické argumenty, jež jsou totožné s čínskými. Roku 1947 byly zmíněné čtyři skupiny ostrovů zaneseny v taiwanských mapách jako součást jeho území, roku 1956 Taiwan okupoval největší z ostrovů Spratlyho ostrovů Itu Aba, na kterém působí země dodnes [DOLVEN, KAN, MANYIN 2013: 10].

3.3. Vietnam

Vietnam si nárokuje celé Spratlyho a Paracelské ostrovy a ve svých zájmech se střetává především s Čínou, se kterou má historicky antagonistické vztahy [ROWAN 2005: 424].

Nároky Vietnamu jsou založeny na historických právech a principu kontinentálního šelfu. Země odkazuje k dokumentům z 16. století, ve kterém měl Vietnam Spratlyho a Paracelské ostrovy pod kontrolou. Tyto dokumenty se ale týkají pouze Paracelských ostrovů a Spratlyho ostrovy v nich nejsou zmíněny [BUSZYNSKI 2010: 86]. V 19. století byl Vietnam součástí francouzské koloniální říše a Francie uplatňovala svou moc i nad Spratlyho a Paracelskými ostrovy, což podle Vietnamu opravňuje zemi ke kontrole ostrovů i v současnosti. Druhý argument se týká úmluvy UNCLOS, konkrétně exkluzivní ekonomické zóny, jež dle Vietnamu Spratlyho a Paracelské ostrovy zahrnuje [ROWAN 2005: 425]. Roku 2012 Vietnam schválil Námořní zákon, v němž bylo popsáno nárokované území a v němž byly vzneseny formální nároky na Spratlyho a Paracelské ostrovy [DOLVEN, KAN, MANYIN 2013: 11].

3.4. Filipíny

Filipíny si nárokují osm menších ostrovů ze Spratlyho souostroví, tyto nároky se kříží se zájmy Číny, Malajsie, Taiwanu a Vietnamu [ROWAN 2005: 421].

Požadavky na území ostrovů jsou založeny na právu objevitelů a historických právech. Nárokované ostrovy byly po 2. světové válce opuštěny a později znovuobjeveny Filipínami, což by mělo zemi dát právo objevitele a opravňovat ji ke kontrole ostrovů i v dnešní době. Druhý argument se vztahuje k roku 1947, ve kterém filipínský obchodník Tomas Cloma zřídil na osmi ostrovech Spratlyho ostrovů osady a roku 1956 se prohlásil jejich protektorem. Jeden z ostrovů - Kalayaan - a jeho okolí se staly územím Filipín [ROWAN 2005: 421]. Filipínská vláda toto tvrzení podpořila vydáním deklarace, jež území označila za *terra nullius*. I přes negativní reakci Vietnamu a Taiwanu byla filipínská suverenita nad ostrovem Kalayaan stvrzena roku 1959 vydáním prezidentského dekretu. Po podpisu úmluvy UNCLOS roku 1982 se argumentace posunula z roviny historických práv do roviny právní s důrazem na exkluzivní ekonomickou zónu [BUSZYNSKI 2010: 86].

3.5. Malajsie

Nároky Malajsie se Spratlyho a Paracelských ostrovů týkají pouze částečně. Země nepožaduje celou oblast, ve svých nárocích se ale překrývá s požadavky Bruneje, Číny, Filipín, Taiwanu a Vietnamu. Území, které Malajsie požaduje, není založeno na historických právech, ale na stanovení exkluzivní ekonomické zóny, do které částečně spadají i Spratlyho a Paracelské ostrovy [DOLVEN, KAN, MANYIN 2013: 12].

V celém Jihočínském moři si Malajsie nárokuje celkem patnáct ostrovů a skalisek, z nichž dvanáct aktivně okupuje. Tyto požadavky jsou podloženy Úmluvou OSN o mořském právu, někteří vědci se ale domnívají, že tento koncept v případě Malajsie neobstojí, jelikož země aplikuje koncept kontinentálního šelfu na skaliska a pevninské útvary, jež jsou nad hladinou moře, zatímco UNCLOS hovoří o útvarech, jež jsou ponořené pod hladinou [ROWAN 2005: 420-421].

3.6. Brunej

Nároky Bruneje se opírají o úmluvu UNCLOS a definování exkluzivní ekonomické zóny. Území do vzdálenosti 200 námořních mil od břehů Bruneje, jež země nárokuje, korelují s nároky Číny, Malajsie a Taiwanu a v menší míře i Filipín [DOLVEN, KAN, MANYIN 2013: 13].

Brunej si nenárokuje přímo ostrovy Spratlyho či Paracelských ostrovů, ale dvě jiné oblasti. Konkrétně se jedná o Louisa Reefs a Riffleman Bank, které se nacházejí v jižní

části Jihočínského moře a které si též nárokuje Malajsie. Brunej se v souvislosti se suverenitou nad Riffleman Bank opírá o koncept kontinentálního šelfu a jeho prodloužení do vzdálenosti 350 námořních mil. Nároky Bruneje ale nejsou v souladu s úmluvou UNCLOS, která vyžaduje, aby prodloužení kontinentálního šelfu bylo nepřerušované [ROWAN 2005: 419-420].

3.7. Indonésie

S ohledem na nároky zemí v Jihočínském moři je důležité zmínit pozici Indonésie. Čínské nároky na území v tzv. oblasti „U linie“ v sobě zahrnují i ostrovy Natuma, jež jsou součástí území Indonésie. Indonésie si nenárokuje žádné území Spratlyho či Paracelských ostrovů, nicméně konfliktu věnuje pozornost ze dvou důvodů. Zaprvé, čínské nároky zasahují do jejího území, zadruhé, Indonésie může od svého území měřit exkluzivní ekonomickou zónu a kontinentální šelf, což by znamenalo indonéské nároky v Jihočínském moři, jež by se překrývaly s Čínou, Malajsíí a Vietnamem [ARSANA 2012].

4. Vývoj konfliktu v Jihočínském moři

4.1. 40. léta

Čína

Poté, co skončily boje s Japonskem v rámci 2. světové války, skončilo i provizorní příměří mezi nacionalisty (Čínská nacionalistická strana) a komunisty (Čínská komunistická strana). Tyto dvě strany bojovaly o vládu v Číně již od 20. let 20. století, po vypuknutí 2. světové války se domluvily na dočasném příměří a svou pozornost soustředily na osvobození země od Japonska. I přes tuto domluvu se nacionalisté, kteří byli u vlády, snažili komunisty perzekuovat. Tyto akce ale měly opačný efekt, díky korupci a jiným problémům vlády podpora komunistů naopak stoupala [The Chinese Revolution of 1949 2014].

Občanská válka, jež začala v Číně roku 1945, skončila o čtyři roky později. Přestože byly nacionalisté podporováni Spojenci a kontrolovali důležitá města, nedokázali konkurovat dobře vybaveným a organizovaným komunistům. V roce 1949 dosáhli komunisté rozhodujícího vítězství a 1. října byla vyhlášena Čínská lidová republika v čele s komunistickým vůdcem Mao Ce-tungem [The Chinese Revolution of 1949 2014].

Po konci 2. světové války se především Čína a Francie snažily získat kontrolu nad územím, které do roku 1945 okupovalo Japonsko. Francie se snažila situace využít k obnovení svého impéria, svou pozornost ale musela soustředit na rozdělený Vietnam. Jejího zaneprázdnění využila Čína a roku 1947 obsadila část Paracelských ostrovů. Francie reagovala vznesením oficiální námitky a obsazením druhého největšího ostrova Paracelských ostrovů, Pattle. Francií vznesená námitka neměla na dění v Jihočínském moři vliv, Čína zanesla Paracelské ostrovy do svých map jako součást čínského území a samotný spor mezi Čínou a Francií byl ukončen komunistickou revolucí v Číně [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 40].

Vietnam

Po skončení 2. světové války se ujali vlády ve Vietnamu komunisté v čele s Ho Či-minem a vyhlásili nezávislou Vietnamskou demokratickou republiku. Ho Či-minovi se nicméně nepodařilo ovládnout celou oblast a Francie obnovila svou kontrolu nad jižní částí Indočíny. Obě strany se dohodli na přítomnosti francouzských jednotek v severní části země, které měli pomoci vytlačit Číňany, výměnou za uznání Vietnamské republiky jako

svobodného státu v rámci Indočínské federace. Roku 1946 napjaté vztahy mezi komunisty a Francouzi eskalovali a vypukla válka o Indočínu, jež skončila roku 1954 porážkou Francie a jejím odchodem ze země. Konference v Ženevě později téhož roku rozhodla, že Vietnam bude rozdělen na dva státy [PLECHANOVÁ, FIDLER 1997: 173-174].

Přítomnost Vietnamu v konfliktu v Jihočínském moři byla ve 40. letech limitována jeho vnitropolitickou situací. V reakci na čínskou okupaci jednoho z ostrovů Paracelských ostrovů vyslal Vietnam společně s francouzskými vojáky jednotky na jeden z Paracelských ostrovů, Pattle [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 40].

4.2. 50. léta

Čína

Po nastolení komunistické vlády se Čína musela vypořádat se škodami způsobenými 2. světovou válkou, které byly navíc umocněny válkou občanskou. Země byla rozvrácená ekonomicky, sociálně i politicky. Komunistické vedení provedlo radikální změny, jež měly nejenom zlepšit situaci občanů, ale také zavést nový společenský řád založený na unitární společnosti se stejnými právy pro všechny občany. Čína zavedla centrálně plánované hospodářství a přidělový systém, kolektivizovala soukromé pozemky a provedla zemědělskou reformu. Své odpůrce, často celé skupiny obyvatel, perzekuovala [Political Campaign in 1950s China 2014]. Přestože řada opatření nevedla k požadovaným cílům, komunistická strana si upevnila svou pozici jako vedoucí politické moci v zemi.

Roku 1951 se konala konference v San Franciscu, jež řešila postavení Japonska a jím okupovaných území za 2. světové války. Čína se konference neúčastnila a s výsledky přijaté smlouvy byla velmi nespokojena: Japonsko se sice vzdalo práv na Spratlyho a Paracelské ostrovy, smlouva ale nezmiňovala, komu ostrovy nově patří. Čína reagovala potvrzením svých práv nad Paracelskými ostrovy, na nichž byla stále fyzicky přítomná, a vznesením nároků i na Spratlyho ostrovy [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 41, 43].

Taiwan

Po svém vzniku roku 1949 si Taiwan nárokoval oblast Spratlyho a Paracelských ostrovů. Do konfliktu se přímo zapojil roku 1956, kdy v reakci na akce filipínské vlády, jež deklarovala své nároky na Spratlyho ostrovy, vyslal Taiwan na ostrov Ibu Ata (největší ze Spratlyho ostrovů) své jednotky [CHUNG 2004: 110].

Vietnam

V průběhu 1. poloviny 50. let ve Vietnamu probíhala válka s Francií, jež byla ukončena roku 1954 vznikem dvou států: komunistická Demokratická republika Vietnam a nekomunistická Vietnamská republika. Přestože boje skončily, na obou stranách panovalo stále napětí a stejně jako v Číně musel Vietnam čelit problémům způsobených dvěma válkami v krátkém časovém sledu. Především se jednalo o vysoké ceny potravin, nízké platy, vysokou nezaměstnanost a přetrvávající etnické problémy [SZALONTAI 2005: 407-409].

Kvůli obtížné vnitřní situaci nebyla účast Vietnamu v Jihočínském moři příliš výrazná. Aktérem, jenž podnikal v této době kroky, byl Jižní Vietnam, jelikož ostrovy spadaly pod jeho kontrolu a jelikož Severní Vietnam přiznal v letech 1956 a 1958 práva nad Spratlyho ostrovy Číně [CHUNG 2004: 112-113]. Po stáhnutí Francie z Indočíny roku 1954 byly francouzské jednotky na ostrově Pattle vystřídány vojsky z Jižního Vietnamu. Ve stejném roce přijal Vietnam deklaraci, v níž spadaly Paracelské ostrovy pod jeho suverenitu [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 42-43].

Filipíny

Filipíny se staly nezávislým státem roku 1946. Proces za filipínskou nezávislost začal již roku 1934, ve kterém Spojené státy americké přislíbily Filipínám nezávislost po uplynutí doby deseti let. Kvůli japonské invazi na Filipíny byla tato lhůta o dva roky prodloužena. USA udržovaly blízké vztahy s Filipínami i po vyhlášení nezávislosti: USA se podílely na ekonomické obnově země, na výzkumu nerostných surovin na Filipínách a roku 1947 uzavřely s Filipínami vojenskou smlouvu, jež umožnila USA využití dvaceti-tří vojenských základen na filipínském území [BAYONETO 2011: 115-116].

Filipíny se do dění v Jihočínském moři zapojily roku 1951, ve kterém vznesly nároky na Spratlyho ostrovy na základě argumentu jejich blízkosti k území Filipín a znovuobjevení ostrovů po skončení 2. světové války. V roce 1956 založily Filipíny své nároky na Spratlyho ostrovy na argumentu prvotní okupace a *terra nullius*. Ostrovy dle Filipín nebyly součástí žádného státu, a proto jejich obsazení filipínským obchodníkem Thomasem Clomou, jenž zde založil vlastní stát Kalayaan, dávalo Filipínám právo argumentovat prvotní okupací. Filipínské akce vyvolaly negativní reakce ostatních států: Čína vyslala na Spratlyho ostrovy své jednotky, Vietnam vznesl na oblast své vlastní nároky a vyslal k ostrovům ozbrojené síly [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 41-43].

4.3. 60. léta

60. léta nepřinesla v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy výraznější posun. Mnoho států se soustředilo na své vnitřní problémy a Jihočínské moře pro ně nebylo prioritou. Jednotlivé státy se snažily upřesnit své argumenty nároků na ostrovy. To souviselo i se zájmem mezinárodních ropných společností, jež se začaly v 60. letech o oblast Jihočínského moře více zajímat a zkoumat ji [SNYDER 1996]. Státy nepodnikaly žádné kroky, jež by ostatní aktéři vnímaly jako hrozbu a musely by reagovat. Výjimku v převažujících rétorických vyjádřeních států tvořil Taiwan, jenž posílil své postavení na ostrově Itu Aba, rozmístil tam systémy hlídek, zavedl poštovní spojení a oddělil území, jež bylo pod jeho kontrolou, hranicemi [CHUNG 2004: 110].

V 60. letech bylo možné sledovat v jihovýchodní Asii větší zapojení Spojených států amerických. Primárním cílem USA nebyl teritoriální spor o Spratlyho a Paracelské ostrovy, ale válka ve Vietnamu, v níž se na straně Jižního Vietnamu přímo angažovaly.

4.4. 70. léta

Čína

V důsledku zhoršující se ekonomické situace, která začala již v 60. letech, se Čína odvrátila od centrálního plánování a přešla k částečné tržní ekonomice. Centrální hospodářství nepřineslo kýžený hospodářský růst, ale naopak nedostatek zboží a jeho špatnou kvalitu. Problémy ekonomiky byly umocněny chaosem, jenž v zemi nastal v důsledku kulturní revoluce. Kulturní revoluce, jež začala roku 1967 a trvala 10 let, měla za cíl oživit revoluční nadšení v zemi, zničit kapitalismus a zbavit režim jeho odpůrců. V praxi revoluce posloužila komunistickému vůdci Mao Ce-tungovi k odstranění opozice uvnitř strany a znamenala smrt tisíců lidí, nucené práce pro miliony osob a politický a sociální chaos [Cultural revolution 2014]. Roku 1978 Čína provedla ekonomickou reformu. Nové tržní hospodářství znamenalo pro Čínu zaměření se na export, což vyžadovalo udržování dobrých vztahů s ekonomickými partnery. Čína se nevzdala svých nároků v Jihočínském moři, na druhou stranu si začala uvědomovat nevýhodu, kterou by jí přinesl trvalý, agresivní a nepřátelský postoj vůči ostatním státům.

I v 70. letech zopakovala Čína své nároky na Spratlyho a Paracelské ostrovy. Roku 1974 se Čína dostala do vážného konfliktu s Vietnamem. Část Paracelských ostrovů, jež byla pod kontrolou Vietnamu, byla napadnuta čínskými jednotkami. Vietnam nebyl schopen vzdorovat a z Paracelských ostrovů byl nucen odejít [BUSZYNSKI 2010: 88].

Vietnam na čínské kroky reagoval vznesením námítky v OSN a požadoval zachování integrity svého území. Ostatní státy sice s jednáním Číny nesouhlasily, nechtěly se ale do sporu zapojovat a Vietnam nepodpořily. Vietnam reagoval potvrzením svých nároků na Paracelské i Spratlyho ostrovy a posílením jejich obrany. Paracelské ostrovy nicméně zůstaly pod kontrolou Číny [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 44-45].

Vietnam

Napětí, jež panovalo po rozdělení Vietnamu mezi oběma státy, vyvrcholilo roku 1955 vypuknutím nové války. Válka ve Vietnamu byla jedním z konfliktů Studené války, každá ze stran byla podporována zeměmi Západního či Východního bloku. V 70. letech dosáhly ztráty na obou stranách takových rozměrů, že se zúčastněné strany dohodly na mírových jednáních. Nicméně poté, co se americké jednotky z Vietnamu stáhly, využil Severní Vietnam příležitosti a pokračoval v bojích. Válka ve Vietnamu skončila roku 1975 vítězstvím komunistů. Vietnam byl sjednocen do jednoho státu, Vietnamské socialistické republiky.

Pozornost obou vietnamských států byla soustředěna na vnitřní situaci, a proto se Vietnam výrazněji v Jihočínském moři neprojevoval. Výjimku tvořilo napadení vietnamské části Paracelských ostrovů Čínou, na které musel Vietnam reagovat. Roku 1971 zrušil Severní Vietnam svá bývalá vyjádření o právech Číny na Spratlyho ostrovy a deklaroval je za součást svého území. Stejně stanovisko zastával i Jižní Vietnam, jenž se snažil připojit Spratlyho ostrovy ke svým jižním provinciím. Po skončení války zastával Vietnam definitivně jedno stanovisko: Paracelské a Spratlyho ostrovy byly považovány za součást vietnamského území [CHUNG 2004: 113].

Filipíny

Filipíny musely v 70. letech reagovat na ropnou krizi, jelikož země nebyla energeticky nezávislá a spoléhala se na zdroje ze Středního východu. Ve snaze získat nové zdroje se Filipíny soustředily na nové oblasti, mezi kterými byly i Spratlyho ostrovy a jejich potenciální zásoby ropy [CHUNG 2004: 109].

Roku 1971 vznesly Filipíny oficiální nároky na Spratlyho ostrovy na základě argumentu prvotní okupace. Filipínský prezident vydal dva prezidentské dekrety: první dekret zahrnul stát Kalayaan a ostrovy v jeho okolí do filipínského území na základě blízkosti ostrovů k Filipínám a jejich bezpečnostnímu a ekonomickému významu

[CHUNG 2004: 107]. Druhý dekret se týkal exkluzivní ekonomické zóny, jež sahala do 200 námořních mil od břehů Filipín a zahrnovala i Spratlyho ostrovy [BUSZYNSKI 2010: 86].

Malajsie

Malajsie získala svou nezávislost roku 1957. Již od počátku své samostatnosti začala Malajsie uplatňovat plánované hospodářství, které v jejím případě bylo úspěšné. Malajsijská ekonomika vykazovala růst a spolu s ním docházelo k industrializaci země, jež byla v tomto období soustředěna na export [WOOD 2005: 14-15].

Exportní zaměření malajsijské ekonomiky vyžadovalo, aby země udržovala dobré vztahy se svými ekonomickými partnery. To může být jedna z příčin umírněného zapojení Malajsie v konfliktu v Jihočínském moři. Filipínské deklarování kontroly nad částí Spratlyho ostrovů vedlo Malajsiu k vznesení svých oficiálních nároků na oblast roku 1979 a pozdější okupaci tří skalisek (Swallow, Ardasier, Mariveles) ve Spratlyho ostrovech [DENOON, BRAMS 1997: 306, 310].

4.5. 80. léta

Roku 1982 byla přijata Úmluva OSN o mořském právu, což vedlo státy zapojené v konfliktu v Jihočínském moři k rozšíření jejich nároků na základě argumentu exkluzivní ekonomické zóny a kontinentálního šelfu. Úmluva přinesla do konfliktu v Jihočínském moři nové aktéry i nové spory vzniklé kvůli překrývajícím se nárokům mezi státy.

Čína

V 80. letech Čína těžila z provedené ekonomické reformy: průměrný ekonomický růst Číny činil 10 %, zvyšovaly se mzdy, Čína se stala nezávislejší v produkci obilí, změny nastaly i ve finančním, bankovním, cenovém a pracovním systému [China: Economy 2014].

Roku 1988 se Čína dostala do dalšího přímého střetu s Vietnamem. Jádrem sporu bylo skalisko Feiry Cross a skaliska Collins a London ve Spratlyho ostrovech. Střet mezi oběma zeměmi skončil poškozením několika vietnamských lodí a pohřešováním sedmdesáti-čtyř vietnamských námořníků. Čína odmítla do oblasti pustit vietnamské záchranné síly, což vedlo k úmrtí vietnamských námořníků a dalšímu zhoršení vzájemných vztahů [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 46]. Čína i Vietnam podaly na chování druhé

strany protest, situace ale nebyla vyřešena a výsledkem střetu byla kontrola Číny nad další částí Spratlyho ostrovů. Tento přímý vojenský střet Číny s jiným státem zvýšil nedůvěru států o budoucích čínských záměrech.

Vietnam

Vietnam se po skončení války roku 1975 musel vypořádat s mnoha problémy, především chudobou a zaostalostí, na které plánované hospodářství dle sovětského typu nestačilo. V důsledku ekonomických problémů proběhla ve Vietnamu roku 1986 ekonomická reforma, která měla podpořit rozvoj soukromého sektoru, rozšířit oblasti produkce a výměny zboží a pomoci Vietnamu stát se součástí světové a regionální ekonomiky [THANG 2000: 23]. Provedené změny vedly ke zlepšení situace, postavení země ale bylo i nadále nestabilní, čehož využila Čína, a napadla vietnamské jednotky na části Spratlyho ostrovů.

I v 80. letech Vietnam zopakoval své nároky na Spratlyho a Paracelské ostrovy: roku 1982 Vietnam vydal zprávu, v níž byly stanoveny základní linie, od nichž se měly měřit teritoriální vody a které zahrnovaly i Spratlyho a Paracelské ostrovy [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 46].

Malajsie

Přestože Malajsie byla zemí se stabilní ekonomikou, v průběhu 80. let musela čelit ekonomickým problémům. I přes tyto problémy ale dokázala malajsijská ekonomika růst, od roku 1987 byl průměrný nárůst HDP 8 %, přičemž tento trend pokračoval i v 90. letech [ARIFF 1998: 5].

Malajsie se roku 1983 poprvé fyzicky zapojila do konfliktu v Jihočínském moři. Na ostrově Hoa Lau, jeden ze Spratlyho ostrovů, vyslala pracovníky na stavební práce. Tento akt byl negativně přijímán ze strany Vietnamu, jenž byl na Spratlyho ostrovech také přítomen. Žádná země ale nepodnikla další kroky, které by vzájemné vztahy vyhrotily [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 46].

Brunej

Brunej se do konfliktu v Jihočínském moři poprvé zapojila roku 1988. V tomto roce publikovala mapu svého území, které zahrnovalo dva z ostrovů Spratlyho ostrovů, jež byly ale okupovány také Vietnamem. Brunej ve svých nárocích nespécifikovala, na čem své

nároky založila, ani zda je jejím cílem získat nad ostrovy fyzickou kontrolu [CHUNG 2004: 94-95].

4.6. Současná situace konfliktu v Jihočínském moři

4.6.1. 90. léta

Čína

Na počátku 90. let čelila Čína následkům demonstrací na náměstí Nebeského klidu v Pekingu roku 1989. Výsledkem byla krize na domácí i zahraniční scéně. Jednotlivé skupiny uvnitř čínské komunistické strany bojovaly o vliv a vedoucí pozice, které chtěly zaplnit po odchodu lídra strany Teng Siao-pchinga roku 1989. Stáhnutí Teng Siao-pchinga bylo ovšem pouze formální a byl to nadále on, kdo kontroloval komunistickou stranu [SHAMBAUGH 1991: 37]. Zatímco roku 1990 čelila čínská ekonomika propadu (i když byla stále v kladných číslech), již od následujícího roku začala ekonomika opět výrazně růst a tento trend vydržel Číně po celá 90. léta. Hlavní příčinou tohoto růstu byly mohutné investice kapitálu domácích i zahraničních aktérů a velký růst produkce [MORRISON 2012: 4-5]. Díky vzkvétající ekonomice bylo čínské vedení schopné stabilizovat sociální situaci, jež se na počátku období vyznačovala vysokou mírou nezaměstnanosti a byla komplikována i velkým nárůstem počtu obyvatelstva.

V první polovině 90. let se Čína snažila projevit dobrou vůli vůči svým sousedům, když prosazovala společný výzkum v oblasti Spratlyho ostrovů a vyslovila svůj souhlas s mírovým řešením konfliktu. Na druhou stranu se země nevzdávala svých nároků, roku 1992 přijala Čína Zákon o teritoriálních vodách a přilehlé zóně, jenž rozšiřoval teritoriální vody Číny a území, které Čína považovala za své území.

Čínské vztahy s okolními státy se prudce zhoršily roku 1995. Čína okupovala jeden z ostrovů Spratlyho ostrovů, Mischief Reef, který byl součástí filipínské exkluzivní ekonomické zóny [CHEMILIER-GENDREAU 2000: 47]. Nastalou nedůvěru ostatních států se Čína snažila zvrátit změnou své politiky. V druhé polovině 90. let Čína začala prosazovat politiku dobrého sousedství, jež byla založena na více multilaterálním přístupu a snaze vybudovat přátelské vztahy se svými sousedy [GLASER 2013: 1-2]. V důsledku prosazování této politiky se obavy států z budoucího chování Číny zmenšily.

Taiwan

Taiwan přijal roku 1993 Pravidla pro Jihočínské moře, ve kterých zopakoval své nároky na Spratlyho a Paracelské ostrovy. Své nároky Taiwan založil na zeměpisné poloze,

mezinárodním právu a historických právech. Mimo jiné zde uvedl, že oblast Jihočínského moře je součástí historických vod Taiwanu, ve kterých disponuje všemi právy [CHUNG 2004: 110].

Vietnam

Vietnamská komunistická strana se snažila v 90. let stabilizovat své pozice, které byly oslabeny především špatným vývojem ekonomiky a politickými boji uvnitř strany. Cílem strany bylo zvýšit životní úroveň a rozšířit povolené ekonomické aktivity, ke stabilizaci mělo pomoci i uvolnění v kulturní oblasti. To mělo vést k tomu, že komunistická strana a její vedení bude atraktivní i pro mladé lidi, jelikož právě podpora mládeže byla hlavním cílem vietnamských komunistů [MARR, ROSEN 1998: 3-4].

I v 90. letech se Vietnam dostával do střetů o Spratlyho a Paracelské ostrovy především s Čínou, roku 1994 vyvrcholily vzájemné spory zadržením dvaceti vietnamských lodí. Spory se nicméně týkaly i Vietnamu a Taiwanu, jenž zaútočil na vietnamské zásobovací lodě a vypálil na ně několik střel [JAE-HYUNG 2002: 559].

Poté, co Čína změnila kurz své politiky, vztahy obou zemí se značně vylepšily, což je možné deklarovat mimo jiné na podpisu vzájemné Smlouvy o územních hranicích roku 1999 a Smlouvy o mořských hranicích z roku 2000. Obě země navíc udržovaly i pevné ekonomické vazby - pro Vietnam byla Čína největším obchodním partnerem - a proto bylo v zájmu obou států zaměřit se na posilování diplomatických vztahů [MANYIN 2013: 29-30].

Filipíny

Filipíny čelily roku 1995 čínské okupaci na jednom z ostrovů, který měly pod svou kontrolou, nicméně země nebyla dostatečně silná, aby konflikt s Čínou vyhrála. Právě naopak, Filipíny byly oslabené odchodem USA z filipínských vojenských základen a byly si vědomé své zranitelné pozice [CHUNG 2004: 157]. V reakci na akce Číny se Filipíny pokusily dosáhnout pozitivních výsledků po vzájemných bilaterálních jednáních. Obě země založily pracovní skupiny, jež se soustředily na rybářskou spolupráci či ochranu životního prostředí. Ani tato spolupráce ale nezabránila dalším střetům. Roku 1997 se Čína a Filipíny střetly u Měličiny Scarborough a o dva roky později došlo k potopení několika lodí čínských rybářů filipínským námořnictvem. Filipíny nebyly ve sporu pouze s Čínou. V letech 1998 a 1999 se u Spratlyho ostrovů střetly také filipínské a vietnamské lodě [JAE-HYUNG 2002: 559].

Svou pozici se Filipíny snažily zabezpečit také přimknutím k ASEANu. Filipíny hostily roku 1992 jednání ASEANu na ministerské úrovni, roku 1998 byly Filipíny pořadatelskou zemí Regionálního fóra ASEANu a neformálního summitu ASEANu. Velkou pozornost věnovaly Filipíny vypracování návrhu o pravidlech chování v Jihočínském moři, jež byly přijaty roku 2002 [CHUNG 2004: 142, 157].

Malajsie

Malajsie se v 90. letech zaměřila na svůj ekonomický rozvoj, což znamenalo prohlubování vztahů s ostatními státy, a nedostala se do přímého střetu s žádným jiným aktérem v Jihočínském moři. Mezi hlavní ekonomické partnery Malajsie patřily Spojené státy americké, Japonsko, Evropská unie a země ASEANu, nicméně ekonomické vazby měla země i s Čínou [CHUNG 2004: 142, 164]. Přátelské vztahy mezi Čínou a Malajsií ochladly po čínské okupaci Mischief Reef. Malajsie začala vnímat Čínu jako hrozbu, to ale neznamenalo, že by s ní ukončila ekonomické vztahy. Nesouhlas s postupem Číny vedl v reálu pouze k větší spolupráci Malajsie s ASEANem [WHITING 2013: 313].

Roku 1999 Malajsie okupovala dva z ostrovů v oblasti Spratlyho ostrovů a postavila na nich svá zařízení, jež měla sloužit k výzkumu klimatu a mořského ekosystému. Čína, Vietnam, Taiwan a Filipíny proti akcím Malajsie protestovaly, Filipíny navíc reagovaly obsazením ostrova v blízkosti nového malajsijského území. Jelikož si byly Filipíny vědomy, že přílišný tlak by mohl vyvolat negativní reakci u zemí ASEANu, situaci neeskalovaly a vztahy Filipín a Malajsie se později uklidnily [CHUNG 2004: 120-125].

4.6.2. Období 2000-2014

Čína

Čínská ekonomika pokračovala i v novém tisíciletí ve svém růstu. Od roku 2001 do roku 2007 se čínský hrubý domácí produkt každoročně zvyšoval, roku 2007 dosáhl nejvyšší hodnoty 14,2 %. I když v následujících letech HDP nedosahovalo takových hodnot, stále se pohybovalo okolo 9 % [MORRISON 2012: 4]. Ekonomický růst vedl ke změnám ve společnosti. Čínská společnost byla více urbanizovaná, rostla její životní úroveň, více lidí než v minulosti dosáhlo vysokoškolského vzdělání. Počet obyvatel Číny především kvůli politice jednoho dítěte nerostl takovým tempem, jak bylo předpovídáno. Na druhou stranu společnost zestárla a objevil se problém s nepoměrem mezi pohlavími, jenž byl dán preferováním chlapců nad dívkami po jejich narození [WINES, LaFRANIERE 2011].

Roku 2012 došlo v komunistické straně Číny ke změně vedení. V té době již HDP nedosahovalo dvouciferných hodnot, právě ekonomika ale umožňovala čínskému režimu udržovat stabilitu ve společnosti, a proto se rozhořely debaty o nové ekonomické reformě. V důsledku bojů jednotlivých křídel uvnitř strany se na veřejnost dostaly skandály komunistických představitelů, což zvýšilo nespokojenost obyčejných Číňanů. Největším problémem se stala korupce a podíl čínských politiků na řízení státních firem [WAN 2012]. Výsledkem 18. sjezdu komunistické strany Číny bylo zvolení nového lídra, Si Ťin-pchinga. Přestože Si Ťin-pching pod svou kontrolu získal nejen stranu, ale i armádu, zdá se nepravděpodobné, že by Si Ťin-pching, jenž patří ke konzervativnímu křídlu, využil svou moc k hlubším reformám ve společnosti [BRANIGAN 2012].

Čína pokračovala v politice dobrého sousedství, kterou přijala ve druhé polovině 90. let, až do roku 2007. Hlavním čínským cílem bylo snížit obavy okolních států z jejích ambic v regionu a navázat stabilní ekonomické vztahy [GLASER 2013: 2]. Roku 2000 Čína podepsala s každým státem ASEANu dohodu o budoucí spolupráci v 21. století v ekonomické, bezpečnostní, politické, kulturní a sociální oblasti. V roce 2001 následovalo vyjednávání mezi Čínou a ASEANem o zřízení oblasti volného obchodu. Přátelské vztahy mezi oběma stranami vyvrcholily podepsáním Deklarace o chování stran v Jihočínském moři roku 2002. Blízké vztahy a důvěra v budoucí kroky Číny, které nebudou hrozbou pro stabilitu regionu, se projeví zejména v ekonomické rovině, Čína se stala hlavním obchodním partnerem pro mnoho států jihovýchodní Asie [GLASER 2013: 1-3]. Důraz na ekonomickou spolupráci byl příčinou toho, že se Čína v první polovině tohoto období v Jihočínském moři výrazněji neprojevovala.

To se změnilo roku 2007, ve kterém narostl počet střetů rybářských lodí v Jihočínském moři a ve kterém Čína odmítla snahu Vietnamu zapojit do výzkumu v Jihočínském moři zahraniční společnosti. I v dalších letech se asertivita Číny zvyšovala. Roku 2009 Čína rozšířila oblast, ve které bylo oficiálně kvůli ochraně mořského ekosystému zakázáno rybařit, a navýšila počet bezpečnostních patrol, jež se v Jihočínském moři vyskytovaly. Ostře Čína reagovala na návrh Vietnamu a Malajsie, který byl předložen Komisi pro vymezení kontinentálního šelfu (CLCS). Čína reagovala podáním vlastního návrhu o zahrnutí celé oblasti „U linie“, tedy prakticky celého Jihočínského moře, do čínského území [GLASER 2013: 6].

V reakci na přilnutí ASEANu k USA Čína změnila roku 2010 svůj asertivní přístup a snažila se opět navázat s regionálními aktéry dobré vztahy. I přes to, že Čína ujistila ostatní o svých mírových záměrech, i nadále probíhaly v Jihočínském moři střety, a to

především s Vietnamem, nicméně do konfliktu se dostala Čína i s Filipínami. Roku 2012 se Čína střetla s Filipínami u Mělkiny Scarborough. Filipínské námořnictvo poslalo do oblasti své lodě, jež měly prošetřit údajnou přítomnost osmi čínských plavidel. Poté, co filipínské lodě zjistily, že čínské lodě mají na své palubě nelegální úlovky žraloků a škeblí, chystaly se rybáře zatknout. Na místo ale dorazily čínské námořní pozorovací lodě, jež akce filipínského námořnictva blokovaly. Zatímco Filipíny se snažily deeskalovat napětí stáhnutím lodí námořnictva a nahradit je civilnějším loďstvem, Čína do oblasti poslala další lodě a na Filipíny vyvíjela ekonomický tlak. Po zapojení USA obě země dospěly k dohodě: Čína a Filipíny měly z oblasti stáhnout všechna svá přítomná plavidla. Tato dohoda ztroskotala na nedodržení podmínek ze strany Číny, jež po stáhnutí filipínského loďstva poslala do oblasti další lodě [GLASER 2013: 10-11].

Mezi poslední čínské kroky, jež vyvolaly kritiku u sousedů Číny i USA, patří zpřísnění rybářských předpisů z ledna 2014, jež vyžadují po rybářích souhlas od čínských úřadů v případě, že se chystají vplout do sporných vod Jihočínského moře [China to regulate fishing in disputed South China sea 2014].

Vietnam

Vietnam až do roku 2007 těžil z ekonomického růstu. Pozitivní ekonomický vývoj byl doprovázen uvolněním v politické a sociální rovině, což se projevilo na zmenšení represivní povahy režimu a povolení některých forem odporu. V roce 2007 se přístup vietnamské vlády změnil a dissent začal být potlačován větší mírou. Ve stejném roce se růst ekonomiky v důsledku krize zastavil a Vietnam se musel vypořádat s inflací, poklesem své měny a nárůstem cen zboží. Přestože Vietnam nebyl kvůli omezeným zahraničním transakcím přímo vystaven důsledkům finanční krize, země nebyla schopna dosáhnout hodnoty 7 % HDP, kterou považovala za hodnotu, jež udrží sociální mír a politickou stabilitu společnosti [MANYIN 2013: 15]. Právě neschopnost vrátit ekonomiku na úroveň před vypuknutím krize může být důvodem většího potlačování dissentu vietnamskou vládou. Roku 2011 došlo ke změně v čele vietnamské komunistické strany, nicméně politika zůstala i nadále stejná. Cílem bylo dosažení vyššího hrubého domácího produktu a stabilita ve společnosti [MANYIN 2013: 27-29].

Vietnam se v minulosti dostal do přímých střetů především s Čínou, a proto čínský důraz na zpevnění ekonomických vazeb a politika dobrého sousedství znamenala pro Vietnam zklidnění situace. Obě země spolupracovaly na bilaterální úrovni: komunistické strany obou zemí přijaly dohodu o dlouhodobé spolupráci, jež byla roku 2009 pozvednuta

na úroveň strategického partnerství. Roku 2000 Vietnam a Čína kodifikovaly Společné prohlášení o široké spolupráci v novém století, jež se dotýkala ekonomické, bezpečnostní a kulturní oblasti [THAYER 2011: 350-351]. Roku 2013 se obě země dohodly na prohloubení strategického partnerství. Vietnam a Čína souhlasily s přijetím opatření na podporu obchodu, rozšířením vzájemných finančních a měnových vztahů a spoluprací na dopravním propojení obou zemí. V souvislosti s konfliktem v Jihočínském moři se obě země dohodly na vypracování dokumentu o principech při řešení sporů v Jihočínském moři a spolupráci v takových částech moře, které nebyly problematické. Žádná strana neměla podnikat kroky, které by mohly vést k narušení vzájemných vztahů [China, Viet Nam agree to take strategic partnership to next level 2013].

K prohloubení vztahů došlo také mezi Vietnamem a USA. Spojené státy americké poskytly roku 2013 regionu přes 32 milionů dolarů na zabezpečení námořní bezpečnosti, z toho více jak polovina této částky připadla Vietnamu. Ve stejném roce se Spojené státy americké a Vietnam dohodly na uzavření partnerství, jež zahrnuje ekonomickou a vojenskou spolupráci a výměnu informací v oblasti vzdělávání a technologie. Zlepšující se vztahy mezi oběma státy se projeví i na multilaterálních fórech, které řešily teritoriální spory v Jihočínském moři. USA a Vietnam na nich společně prosazovaly přijetí pravidel pro chování států při konfliktech [TIEZZI 2013]. Dalším příkladem prohlubujících se vztahů je zátoka Cam Ranh. Tato zátoka sloužila jako základna USA v období Vietnamské války. V současné době je pod kontrolou Vietnamu a slouží jako přístav pro vietnamské loďstvo, americkým námořním lodím v regionu poskytuje zásoby paliva, potraviny a munici [TORODE 2011]. Vietnam se snažil zabezpečit své postavení i zapojením do multilaterálních jednání a to především na úrovni ASEANu, do kterých se snažil zapojit i Čínu [THAYER 2011: 352].

Ani úzké ekonomické vztahy nezabránilly vypuknutí nových sporů v Jihočínském moři mezi Čínou a Vietnamem. Roku 2009 Čína zadržela třicet-tři vietnamských rybářských lodí, jež se skrývaly před bouří v blízkosti Paracelských ostrovů. V roce 2010 spory pokračovaly, během roku Čína zajala několik desítek rybářských lodí z Vietnamu. Tyto útoky probíhaly mezi oběma zeměmi pravidelně, od roku 2009 se ale jejich počet zvyšoval [THAYER 2011: 357-359].

V roce 2009 podal Vietnam dva návrhy k CLCS. První z návrhů byl podán společně s Malajsií, druhý návrh podal Vietnam samostatně a týkal se rozšíření hranice kontinentálního šelfu v severní části Jihočínského moře [THUY 2011: 11]. Roku 2012 Vietnam schválil zákon, kterým se Spratlyho a Paracelské ostrovy staly součástí vietnamského teritoria. To vyvolalo další protesty ze strany Číny, jež chápe přijetí zákona

jako vážné porušení čínské suverenity, a v oblasti Spratlyho a Paracelských ostrovů posílila svou vojenskou přítomnost [PERLEZ 2012].

Filipíny

Poté, co se roku 2009 zhoršila situace v Jihočínském moři, snažily se Filipíny posílit své nároky na území Spratlyho ostrovů. Filipíny schválily zákon, v němž se Měličina Shoal a ostrov Kalayaan ve Spratlyho ostrovech staly součástí filipínského území. Tento zákon vyvolal negativní reakce od Číny a Vietnamu, jež si stejné území také nárokují. Roku 2009 Filipíny předložily CLCS návrh o rozšíření hranice kontinentálního šelfu ve Filipínském moři, zároveň si rezervovaly právo nárokovat si území i v jiných částech regionu [THUY 2011: 11]. Roku 2011 přijaly Filipíny termín „Západní filipínské moře“ jako název pro území na západ od Filipín, v němž se vyskytují i Spratlyho a Paracelské ostrovy [SHEN 2011: 588].

Od roku 2010 se prohlubovala spolupráce mezi Vietnamem a Filipínami. Roku 2010 podepsaly obě země Dohodu o spolupráci v obranné oblasti (Memorandum of Understanding on Defense Cooperation). Tato dohoda umožnila výměnu informací mezi oběma zeměmi v oblasti terorismu, vzdělání a vývoji vojenské techniky. Obě země spolupráci v oblasti bezpečnosti v dalších letech prohlubovaly [THAYER 2014]. Filipíny se zaměřily i na posílení vztahů s USA. V současné době se ke konci chýlí jednání o uzavření Obranné dohody, jež by umožnila americkým jednotkám přítomnost na filipínském území [TAN 2014]. I když by se nejednalo o stálé americké základny, pro Filipíny by to znamenalo výrazné posílení jejich pozice.

Malajsie

Malajsie se i v novém tisíciletí soustředila na svůj ekonomický rozvoj, jenž byl zastaven až roku 2008 v důsledku globální finanční krize. Malajsie se dokázala s krizí vypořádat lépe než ostatní země v regionu, jelikož se mohla opřít o stabilní domácí finanční trh a protikrizová opatření přijatá v 90. letech. Finanční sektor byl díky tomu schopný odolat finančním výkyvům [ATHUKORALA 2010: 17-18].

Roku 2009 podala Malajsie společně s Vietnamem návrh k CLCS o úpravě hranice kontinentálního šelfu. Tento návrh byl odmítnut Čínou a Filipínami, jež argumentovaly zasahováním do jejich suverenity [THUY 2011: 11].

Brunej

Brunej se po skončení Studené války do konfliktu v Jihočínském moři aktivněji nezapojovala. To se změnilo roku 2009, když země podala k CLCS svůj návrh o rozšíření hranice kontinentálního šelfu. Země si byla vědomá, že toto rozšíření by vedlo k překrývajícím se nárokům s ostatními zeměmi a deklarovala, že by nové vymezení nestanovovalo budoucí hranice jednotlivých států [ESPINA 2013: 7].

5. Postoj dalších aktérů

5.1. Role Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN) v konfliktu v Jihočínském moři

Sdružení národů jihovýchodní Asie vzniklo roku 1967 podpisem Deklarace ASEANu ministry zahraničí Filipín, Indonésie, Malajsie, Singapur a Thajska. V současné době má ASEAN deset členů - Brunej, Filipíny, Indonésie, Kambodža, Laos, Malajsie, Myanmar, Singapur, Thajsko a Vietnam [ASEAN Member States 2014]. Čtyři z nich - Brunej, Filipíny, Malajsie, Vietnam - jsou přímo zapojeny v konfliktu v Jihočínském moři. Cílem organizace je spolupráce států v ekonomické, sociální a kulturní oblasti. V 90. letech se k agendě ASEANu přidala i oblast bezpečnosti. Hlavním cílem ASEANu v bezpečnostní oblasti bylo zabránit použití síly mezi jednotlivými státy bez ohledu na to, zda byly členy Sdružení národů jihovýchodní Asie či nikoliv. ASEAN se měl stát protiváhou Číny, hlavního aktéra konfliktu v Jihočínském moři, a měl zaujímat balanční roli, kterou v době Studené války zastávaly Spojené státy americké.

I když má ASEAN významnou roli v ekonomické oblasti a obchodu v regionu [KURLANTZICK 2012: 4-5], v oblasti bezpečnosti je jeho role omezená. To je dáno tím, že ASEAN nedisponuje trvalou armádou, loďstvem či vzdušnými silami, které by mu umožňovaly zajistit dodržení vzájemných dohod a případně potrestat stát, který dohodu porušil [ROWAN 2005: 435]. Mezi hlavní prostředek, jenž ASEAN pro zajištění bezpečnosti v regionu používá, patří regionální fóra. Jejich cílem je demonstrování jednotné síly (především vůči jiným regionálním velmocem jako je Čína či Japonsko) a snaha zapojit do jednání Čínu, která se proti multilaterálnímu přístupu ke konfliktu vymezuje a naopak upřednostňuje bilaterální jednání [DOLVEN, KAN, MANYIN 2013: 7]. Upřednostnění bilaterálních jednání Čínou je dáno dvěma příčinami. Zaprvé, Čína - jakožto nejsilnější aktér v celém regionu - má při jednání s jednotlivým státem zvlášť převahu, zadruhé, multilaterální přístup by mohl znamenat zapojení nepřímo zainteresovaných států, zejména USA a Japonska, proti čemuž se Čína vymezuje.

5.1.1. Období 1990 – rok 2007

Prvním aktivním počinem ASEANu v oblasti bezpečnosti bylo podepsání Deklarace o Jihočínském moři roku 1992, jehož účinnost byla omezená kvůli absenci vietnamského a čínského podpisu. Po čínské okupaci Mischief Reef v roce 1995 vzrostlo v regionu jihovýchodní Asie napětí a vyvstala potřeba dalších jednání. Roku 1996 došlo k

jednáním mezi ASEANem a Čínou v Indonésii, jejímž výsledkem byl návrh pravidel chování, které měly státy v Jihočínském moři následovat. Čína na jedné straně změnila svůj přístup k ASEANu a začala se do vzájemných jednání více zapojovat, na straně druhé nepřipouštěla jakékoliv územní ústupky. Ve stejném roce totiž čínský ministr zahraničí potvrdil čínské nároky na Spratlyho ostrovy a nová hranice čínského území zahrnovala i území Paracelských ostrovů [ROWAN 2005: 433-434].

Státy Sdružení národů jihovýchodní Asie pracovaly v následujících letech na vypracování pravidel chování pro Jihočínské moře, která měla zabránit dalším ozbrojeným střetům. Roku 1999 byl navržen dokument, jenž pravidla pro Jihočínské moře konkretizoval. Kvůli sporům uvnitř ASEANu a odmítnutí Číny byl ale tento dokument odmítnut. Roku 2002 státy ASEANu podepsaly Deklaraci o chování stran v Jihočínském moři, ke které připojila podpis i Čína. I přes řadu problémů Deklarace - tento dokument není právně závazný a v případě jeho porušení neexistuje možnost potrestání viníka, navíc Deklarace o chování stran v Jihočínském moři nezmiňuje konkrétní oblast, které se týká - je její podpis vyvrcholením dobrých vztahů mezi Čínou a ASEANem, jež začaly roku 1996 [ROWAN 2005: 434-435].

Na výše zmíněných dohodách je vidět tendence zlepšování vztahů ASEANu a Číny, které utrpěly po incidentu v Mischief Reef. Zvýšená náklonnost Číny jednat se státy ASEANu byla snahou rozptýlit obavy, které o Číně panovaly jakožto ekonomické a bezpečnostní hrozbě pro celý region. Vztahy mezi Sdružením národů jihovýchodní Asie a Čínou byly v období od 2. poloviny 90. let přibližně do roku 2007, kdy došlo k eskalaci napětí v regionu, označovány jako zlatý věk partnerství [SHEN 2011: 586]. Spolupráce probíhala většinou v ekonomické rovině - zejména dohody a jednání o obchodu se zbožím a o vytvoření zóny volného obchodu. Jelikož se ASEAN v tomto období zaměřil na ekonomický rozvoj a obchod, otázka bezpečnosti a teritoriálních sporů ustoupila do pozadí. Občasné střety v Jihočínském moři ale ukázaly, že konflikt nebyl ekonomickou spoluprací vyřešen.

5.1.2. Období 2007 – 2014

Od roku 2007 se vztahy ASEANu s Čínou začaly zhoršovat. Důvodem byl vyšší počet střetů rybářských lodí v Jihočínském moři, na které představitelé jednotlivých zemí reagovaly agresivnější rétorikou než v minulosti, a návrat Číny k větší průbojnosti a snaze zastávat v regionu důležitější roli. Státy ASEANu reagovaly na aktivity Číny prohloubením vztahů se Spojenými státy americkými. USA nebyly za vlády prezidenta George Bushe (tedy v období vzrůstající spolupráce ASEANu a Číny) v regionu příliš aktivní a na rozdíl

od ASEANu se soustředily na boj s terorismem, především na Středním Východě [GLASER 2013: 5-6]. Po nástupu prezidenta Baracka Obamy do funkce se situace změnila. Obama vnímal oblast jihovýchodní Asie jako jednu z klíčových v zahraniční politice a Spojené státy americké se začaly v regionu více angažovat. ASEAN přítomnost USA přivítal, USA měly balancovat silné postavení Číny a působit jako ochránce menších států ASEANu. Čína v reakci na vzrůstající americký vliv přitvrdila svou rétoriku, nicméně roku 2010 svou politiku vůči státům ASEANu zmírnila. I když byl tento ústup vnímán jako zásluha USA, ASEAN se stavěl obezřetně k přespříliš velkému zapojení Spojených států amerických, jež by mohlo vyprovokovat Čínu k agresivnějším aktivitám [GLASER 2013: 15].

Od roku 2012 se napětí v regionu opět navýšilo a ASEAN reagoval upevněním vztahů s USA: byly ustanoveny každoroční schůzky hlavních představitelů států, bilaterální schůze jednotlivých zemí, USA se větší mírou zapojovaly na regionálních fórech ASEANu a staly se členem skupiny ASEAN ADMM Plus (schůze ministrů obrany ASEANu). USA připojily svůj podpis pod Smlouvu o přátelství a spolupráci v jihovýchodní Asii (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia), staly se členem Východoasijského summitu a spolupracovaly s ASEANem v oblasti zdraví či vzdělávání. ASEAN a USA prohloubily vzájemné vztahy i v ekonomické a vojenské oblasti [GLASER 2013: 13].

Rostoucí napětí v regionu, stejně jako ekonomické a sociální problémy, měl ASEAN řešit na setkání ministrů ASEANu v Myanmaru roku 2012. Toto setkání může sloužit jako demonstrace zhoršujících se vztahů v samotném ASEANu: státy, jež se v Jihočínském moři s Čínou střetly nejtvrději, tedy Filipíny a Vietnam, přednesly své obavy o bezpečnostní situaci v regionu. Setkání ministrů ASEANu nemělo na krizi žádný výsledek, jelikož předseda schůze označil střety v Jihočínském moři za bilaterální spory, které na zasedání ASEANu nepatří. Zvláštní průběh jednání byl patrný i na nepřijetí závěrečného prohlášení o projednaných tématech, jehož přijetí je po ukončení jednání typické. Představitelé ASEANu odmítli tento dokument podepsat, jelikož Čína, která není členem ASEANu, měla možnost do návrhu promluvit a po Myanmaru požadovala, aby z něj byly vyjmuty veškeré zmínky o Jihočínském moři [GLASER 2013: 12].

5.2. Role Japonska v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy

Japonsko není přímým účastníkem konfliktu v Jihočínském moři, nenárokuje si žádné území, přesto má v oblasti své zájmy. Zaprvé, oblast je pro Japonsko důležitá z ekonomického hlediska (především kvůli dopravním cestám), zadruhé, Japonsko vede s

Čínou a Taiwanem spor ve Východočínském moři o ostrovy Senkaku a akce, které Čína podnikne v Jihočínském moři, by mohly předznamenat čínské kroky i ve sporu s Japonskem.

5.2.1. Spor Japonska a Číny o ostrovy Senkaku

Ostrovy Senkaku tvoří osm neobydlených ostrovů a skalisek, jejichž význam spočívá v jejich poloze v centru dopravních cest, velkých zásobách ryb a potenciálním výskytu ropy [DRIFTE, 2013: 10].

Argumentace Japonska i Číny o nárocích na ostrovy jsou stejně jako v případě Spratlyho a Paracelských ostrovů založeny na historických právech a argumentu kontinentálního šelfu. Japonsko se odvolává k roku 1895. V tomto roce Japonsko bez námitek ostatních států deklarovalo nad ostrovy suverenitu. Bylo to ve stejném roce, kdy skončila smlouvou ze Šimonoseki japonsko-čínská válka. Čína se jako poražený stát musela vzdát ostrovu Taiwan a všech okolních ostrovů. I když původní akt Japonska o vyhlášení suverenity nad ostrovy a šimonecká smlouva spolu přímo nesouvisí, Čína později argumentovala, že ostrovy Senkaku přešly pod japonskou vládu v důsledku vítězství v japonsko-čínských válkách a japonské deklarování práv nad ostrovy nebylo aktem odděleným od výsledků války [DOLVEN, KAN, MANYIN 2013: 15].

Čínské argumenty o suverenitě nad ostrovy sahají do 14. století, ve kterém dynastie Ming považovala ostrovy za součást svého území. Z tohoto důvodu měly dle Číny po konci 2. světové války, kdy se Japonsko vzdalo všech cizích území, přejít ostrovy Senkaku pod kontrolu Číny. Po konci 2. světové války ale ostrovy připadly v důsledku Sanfranciské mírové smlouvy uzavřené mezi Japonskem a Spojenci pod administrativu Spojených států amerických. Po vypršení lhůty roku 1972 přešla správa ostrovů opět pod Japonsko. Druhá linie čínských zdůvodnění se týká přirozeného prodloužení kontinentálního šelfu za hranicí 200 námořních mil od čínské pevniny, které dosahuje do oblasti tzv. Okinawské brázdy, v níž se nacházejí i Senkaku ostrovy. Roku 2012 Čína předložila k posouzení OSN oficiální návrh podrobení této oblasti čínské správě. Japonsko na čínské kroky reagovalo vlastním návrhem o rozdělení práv v místech, ve kterých se překrývají exkluzivní ekonomické zóny obou zemí [DOLVEN, KAN, MANYIN 2013: 16-17].

Přestože se Čína v japonských vodách okolo Senkaku ostrovů pohybovala již od 70. let, napětí mezi oběma zeměmi vzrostlo až v 90. letech. Větší asertivita Japonska a jeho snaha ukončit spor s Čínou vedla později k dohodám o společném průzkumu nerostných surovin ve Východočínském moři [DOLVEN, KAN, MANYIN 2013: 17]. Vzájemné

vztahy se začaly opět zhoršovat v roce 2010. Od tohoto roku je možné vysledovat větší množství srážek v japonských vodách. Závažným impulzem pro vyostření vztahů byl roku 2012 japonský nákup některých ostrovů ze soukromého vlastnictví, jež v Číně vyvolaly negativní reakci [RYALL 2012].

5.2.2. Role Japonska v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy

I když je Japonsko druhým nejsilnějším aktérem ve východní a jihovýchodní Asii, jeho role v konfliktu v Jihočínském moři je omezená. To je dáno několika důvody. Zaprvé, Čína odmítá účast Japonska jakožto nepřímého zapojeného státu na jednáních, zadruhé, přítomnost Japonska jakožto balancujícího aktéra není vítána ani ze strany ostatních zemí v regionu. Agresivní politika Japonska za 2. světové války zanechala v zemích nejenom jihovýchodní Asie nedůvěru. Navíc ani samotné veřejné mínění v Japonsku se pozitivně nestaví k případnému vojenskému zapojení Japonska mimo jeho hranice [ER 1996: 1003-1004]. Japonsko se do dění v Jihočínském moři zapojuje prostřednictvím přímých dialogů s Čínou a zapojením do Regionálního fóra ASEANu, Východoasijského summitu či jednání ministrů obrany ASEANu Plus a ASEAN Plus Three [ASEAN-JAPAN Dialogue Relations 2014].

Role Japonska v konfliktu je důležitá z hlediska jeho vztahů s USA. Spojené státy americké uzavřely s Japonskem roku 1960 Smlouvu o vzájemné spolupráci a bezpečnosti, která Spojeným státům americkým zaručuje poskytnutí logistické a finanční pomoci v oblasti. V případě vypuknutí konfliktu v Jihočínském moři by se Japonsko muselo spoléhat na americkou ochranu vodních cest, jelikož se zavázalo bránit vodní cesty jen do vzdálenosti 1 000 námořních mil od Tokya [ER 1996: 1004]. Japonsko by se tedy nezapojilo do konfliktu přímo, ale bylo by významným strategickým partnerem pro USA. Cílem Japonska v konfliktu v Jihočínském moři je přispět k vyřešení sporu nejlépe takovým způsobem, který by byl mírový a který by bylo možné aplikovat ve prospěch Japonska i ve Východočínském moři. Nejhorším scénářem pro Japonsko by bylo vypuknutí vojenského střetu, který by Japonsko ovlivnil ekonomicky a mohl by vést i k vyhocení sporu o ostrovy Senkaku.

5.3. Role USA v konfliktu v Jihočínském moři

V 90. letech byla pozornost USA v Jihočínském moři věnována především ekonomické oblasti, oblast bezpečnosti ustoupila do pozadí. Nejviditelnějším příkladem tohoto faktu bylo stáhnutí amerických jednotek ze základen na Filipínách v letech 1991 a 1992, které ovšem nebylo dáno pouze snahami USA, ale i filipínským nacionalismem a

odporem k americké vojenské přítomnosti [MAUZY, JOB 2007: 624]. Hlavním cílem USA v 90. letech se stalo zajištění volného průjezdu americkým lodím a posléze zajištění přístupu na asijský trh. To znamenalo upevnění vztahů se zeměmi v regionu, USA se proto účastnily mnoha jednání na úrovni ASEANu. Jelikož měla ekonomika primární význam, Spojené státy americké se nevyjadřovaly ke konfliktům, jež probíhaly v Jihočínském moři, a to ani po nejvýraznějším konfliktu 90. let po střetu Číny a Filipín u Mischief Reef [MAUZY, JOB 2007: 624-625].

Po nástupu prezidenta Bushe do úřadu (rok 2001) byla jihovýchodní Asii stále věnována pozornost z ekonomického hlediska, ze strany USA se ale nejednalo o primární oblast jejího zájmu. Ve stejném roce došlo mezi Čínou a USA k incidentu, jež vedl k ochlazení vzájemných vztahů, které již před tím utrpěly obchodem mezi Taiwanem a USA. V dubnu 2001 se střetlo průzkumné letadlo amerického námořnictva s čínskou stíhačkou. Zatímco posádka amerického letadla zvládla přistát na ostrově Chaj Nan, pilot čínské stíhačky se zřítíl do moře a bylo po něm vyhlášeno pátrání. Posádka USA byla na ostrově zadržena a jedenáct dní držena čínskými úřady, které požadovaly po USA omluvu. Čínská strana vnímala akci amerického letadla jako ohrožení čínské suverenity, jelikož oblast, kde ke střetu došlo, se vyskytovala nad čínskou exkluzivní ekonomickou zónou, a obvinila USA ze špionáže. USA čínská tvrzení odmítaly a zdůraznily, že letadlo USA provádělo v oblasti průzkum. Posádka USA byla propuštěna 11. dubna poté, co USA vyjádřily lítost nad zmizelým pilotem a přistáním amerického letadla v čínském vzdušném prostoru. Vztahy mezi oběma zeměmi zůstaly i po propuštění Američanů napjaté. USA požadovaly návrat svého letadla, což Čína dlouho odmítala. Čína napak požadovala zaplacení jednoho milionu dolarů, což odmítaly Spojené státy americké [KAN, BEST, CRONIN et al. 2010: 1-11].

Poté, co byly Spojené státy americké napadeny roku 2001 teroristy, USA svou pozornost věnovanou jihovýchodní Asii omezily. V centru jejich politiky byla válka proti terorismu. I když země jihovýchodní Asie odsoudily útok na USA a v rámci americké snahy zvýšit svou bezpečnost mnoho států prohloubilo své vojenské vztahy s USA, region nesdílel názor USA o bezpečnosti jako prioritním tématu. Hlavním cílem byl ekonomický rozvoj, jenž byl v tuto dobu pro USA druhotný. Navíc některé státy nesouhlasily s invazí USA do Iráku. Stáhnutí USA z regionu napomohlo sblížení států jihovýchodní Asie s Čínou [GLASER 2013: 3-4].

V druhém volebním období prezidenta George Bushe (2004 - 2009) se vztahy USA a států v oblasti Jihočínského moře zlepšily. USA se již nezaměřovaly pouze na boj proti terorismu, ale také na ekonomickou spolupráci a regionální stabilitu. Výsledkem nového

přístupu USA bylo uzavření Smlouvy o obchodním a investičním rámci (Trade and Investment Framework Agreement) roku 2006, jež znamenala pevnější spolupráci v oblasti obchodu a investic, zabránění šíření zbraní hromadného ničení, boj proti drogám a terorismu. Sporům o území v Jihočínském moři nebyl ze strany USA v tomto období věnován velký prostor [GLASER 2013: 4].

Roku 2009 se pozornost věnovaná jihovýchodní Asii navýšila. Nový americký prezident Barack Obama se zaměřil na region z několika důvodů: narůstající ekonomický význam jihovýchodní Asie, stahování jednotek z Iráku a Afghánistánu, jež umožnilo zaměřit se na jiný region, snaha omezit rozšiřování čínského vlivu a zabezpečení regionální stability, která byla důležitá kvůli dopravním cestám v oblasti. USA se zapojovaly do jednání ASEANu, jmenovitě ministryně zahraničí USA Hillary Clinton navštívila několik summitů ASEANu. Na nich zdůraznila hlavní zájmy Spojených států amerických v regionu: právo svobodné plavby, přístup USA do asijských vod, respektování mezinárodního práva a diplomatické řešení sporů bez použití síly [GLASER 2013: 6-8]. I když jedním z cílů USA bylo zabránit nárůstu čínského vlivu, neznamenal to, že by Spojené státy americké nechtěly mít s Čínou dobré vztahy. V prvním roce vlády Baracka Obamy obě země spolupracovaly na ustavení přátelských vztahů. Nicméně s nárůstem čínské asertivity v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy vztahy ochladly. USA se stavěly proti čínskému tlaku a staly se nejsilnějším aktérem, který zastával práva států ASEANu. S tím Čína nesouhlasila a odmítala americké zapojení v konfliktu, v němž nemá přímé nároky. USA reagovaly upevnováním ekonomických a bezpečnostních vztahů se zeměmi v regionu, především s těmi přímo sousedícími s Čínou [GLASER 2013: 13-14].

6. Analýza příčin současného napětí v Jihočínském moři

Současná situace v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy ukazuje, že v regionu roste napětí mezi jednotlivými aktéry a přibývá vzájemných střetů. I když si území Spratlyho a Paracelských ostrovů celkem nárokuje šest států, tři z nich - Brunej, Malajsie a Taiwan - se do dění v Jihočínském moři nezapojují takovou mírou jako Čína, Vietnam a Filipíny a jejich reakce na chování jiných aktérů je v porovnání se zmíněnými státy mírnější.

Mezi základní příčiny navýšení střetů v Jihočínském moři patří následující.

6.1. Rostoucí agresivita Číny

Čína je nejsilnějším aktérem, který je do konfliktu zapojen, a byla přítomna u většiny konfliktů, jež od 90. let v Jihočínském moři proběhly. I když se v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy střetávají i ostatní státy, je možné říci, že největší střety jsou vždy reakcí států na chování Číny. Vrcholy agresivní politiky Číny jsou dva. Prvním byl rok 1995 během konfliktu u Mischief Reef, druhý vrchol napětí představuje období od roku 2009 do dnešní doby a nárůst střetů Číny především s Vietnamem a Filipínami. V obou případech předcházelo zhoršení vztahů Číny s ostatními státy uklidnění situace, jež byla typická vzájemnou spoluprací Číny a ASEANu a upevněním vztahů na bilaterální úrovni.

Z chování Číny je možné vyzorovat její snahu udržet dobré ekonomické vztahy s okolními státy. Čína má od 70. let ekonomiku orientovanou na export a je důležitým ekonomickým partnerem pro státy jihovýchodní Asie. Udržení dobrých ekonomických vztahů je pro Čínu mimořádně důležité, jelikož vnitřní stabilita Číny je na ekonomickém růstu závislá. Na druhou stranu se Čína snaží vystupovat jako hegemon regionu a v této pozici si nemůže dovolit velké ústupky při teritoriálních sporech. Svůj vliv má i čínský nacionalismus, který podporuje čínská vládní strana, aby sjednotila zemi, jež v důsledku zpomalení ekonomického růstu požaduje po komunistické straně společenskou změny.

Filipíny

Reakce Filipín na čínskou hrozbu v 90. letech a po roce 2009 se od sebe vzájemně liší. V 90. letech byly Filipíny oslabené odchodem amerických jednotek a byly to samotné Filipíny, které byly roku 1995 terčem čínského útoku. V tomto období se země zaměřila na

prohloubení vztahů s Čínou na bilaterální úrovni. Vzájemná spolupráce měla zabezpečit, aby se Filipíny v budoucnu nestaly cílem čínské agrese. Ve stejném období kladly Filipíny důraz také na posílení vztahů s ASEANem. I když předchozí události ukázaly, že dobré vztahy na úrovni ASEAN-Čína nemají vliv na reálný vývoj v Jihočínském moři, ASEAN byl stále chápán jako aktér, který mohl tlak Číny balancovat. Filipíny se staly hlavní silou, jež se snažila zapojit Čínu do multilaterálních jednání a vypracovat dokument ASEANu, který měl dát chování států v Jihočínském moři jasná pravidla.

Na rozdíl od 90. let Filipíny na čínský tlak po roce 2009 nereagovaly posílením vztahů s Čínou ani ASEANem. Filipínská reakce se vyznačovala posílením a rozšířením vlastních nároků na Spratlyho ostrovy a uzavřením bližších vztahů s Vietnamem a USA. Všechny tři země jsou spojovány společným cílem, kterým je zastavení čínské rozpínavosti.

Vietnam

Vzájemné vztahy Vitnamu a Číny jsou ambivalentní. Na jedné straně jsou obě země ekonomickými partnery a v obou vládne komunistická strana, na druhé straně byl Vietnam častým cílem čínských útoků při střetech v Jihočínském moři. Vietnam se proto snaží balancovat přátelské vztahy s Čínou na jedné straně a zapojení do jiných struktur, jež tvoří protiváhu čínské moci, na straně druhé. Mezi tyto struktury patřil zejména ASEAN, po nástupu Baracka Obamy do prezidentské funkce začal Vietnam jednat také s USA. Vztahy USA-Vietnam jsou negativně ovlivněny válkou ze 70. let, nicméně rostoucí tlak Číny v Jihočínském moři znamenal rozšiřování spolupráce na bázi společného postupu vůči Číně. Tato spolupráce se v posledních letech dotýká i vojenské oblasti, což vzhledem ke společné válečné historii ukazuje, že Vietnam vnímá čínskou hrozbu velmi vážně.

6.2. Slabé postavení ASEANu

Po skončení Studené války přijal ASEAN do své agendy oblast bezpečnosti, do níž spadalo i vyřešení situace kolem Spratlyho a Paracelských ostrovů. I když umírněná pozice Číny z počátku 90. let vedla k vytvoření Deklarace o Jihočínském moři, pozdější krize roku 1995 ukázala, že ASEAN nebyl schopen reálné střety řešit. Prioritní oblastí se stala ekonomika s Čínou jako hlavním obchodním partnerem, což nebylo dáno tlakem ASEANu na Čínu, ale naopak čínskou politikou dobrého sousedství. V okamžiku, kdy se situace začala roku 2009 v regionu zhoršovat a Čína politiku dobrého sousedství opustila, organizace nebyla schopna na vývoj reagovat.

Problém ASEANu spočívá v malé donucovací síle, kterou by mohl uplatnit v případě porušení dohod. Navíc, Sdružení národů jihovýchodní Asie není na prvním místě ani schopné dojednat smlouvu či dokument, které by mu možnost vynutit si dodržování pravidel dávaly. V posledních letech musí ASEAN řešit i neshody uvnitř organizace. I když Čína není členským státem, dokáže ovlivňovat některé členy, kteří konfliktu v Jihočínském moři o Spratlyho a Paracelské ostrovy nevěnují velkou pozornost. Řada členů je navíc na Čínu ekonomicky vázána, a proto se staví negativně k přijetí jednotné politiky ASEANu vůči Jihočínskému moři, na níž by mohly doplatit nejen státy, jež jsou do konfliktu přímo zapojené, ale i ty, co stojí mimo konflikt.

Čína

Čína se staví proti multilaterálním jednáním, jež by řešila situaci v Jihočínském moři, a odmítá téma Spratlyho a Paracelských ostrovů jako téma ASEANu. Nejednotná pozice, která ve Sdružení národů pro jihovýchodní Asii panuje, je proto Čínou vnímána pozitivně. I když ASEAN disponuje slabými reálnými nástroji pro řešení konfliktu, v jednáních o Spratlyho a Paracelské ostrovy na úrovni Čína-ASEAN by pozice Číny byla přesto slabší než na úrovni Číny s jakýmkoliv státem zapojeným přímo do konfliktu.

Filipíny

Po střetu Filipín a Číny u Mischief Reef se Filipíny snažily větší měrou začlenit do ASEANu a zapojit do jeho jednání i Čínu. ASEAN byl vnímán jako aktér, který dokáže situaci v regionu uklidnit. Sdružení států jihovýchodní Asie bylo v tomto ohledu úspěšné, k uklidnění situace po roce 1995 skutečně došlo, bylo to ale dáno změnou politiky Číny. Po druhé vlně růstu napětí po roce 2009 Filipíny ASEAN nevnímaly jako vhodného balančního aktéra: docházelo ke zhoršování vnitřních vztahů v ASEANu a snahy Filipín o rozšíření jednání na téma Spratlyho a Paracelských ostrovů nebyly vyslyšeny. Pozornost Filipín se proto větší měrou obrátila na nové spojence, Vietnam a USA.

Vietnam

Situace Vietnamu je v mnohém podobná pozici Filipín. Vietnam byl v minulosti častým účastníkem sporů s Čínou a snažil se zabezpečit svou pozici začleněním do struktur ASEANu. Sdružení národů jihovýchodní Asie bylo Vietnamem považováno za prostředek k zastavení čínských ambic. Vnitřní nejednota uvnitř ASEANu ale pro Vietnam znamenala, že země začala hledat jiné spojence disponující větší silou než ASEAN. Jak již bylo řečeno, těmito spojenci se staly Filipíny a USA.

6.3. Větší zapojení USA v regionu jihovýchodní Asie

Spojené státy americké začaly věnovat jihovýchodní Asii větší pozornost s příchodem nového prezidenta Baracka Obamy do úřadu roku 2009. Do té doby se USA soustředily na ekonomický význam regionu a záležitosti Spratlyho a Paracelských ostrovů potažmo akcím Číny v Jihočínském moři nevěnovaly větší pozornost. Barack Obama ale chápal jihovýchodní Asii jako klíčovou nejen z pohledu ekonomických příležitostí pro USA, ale vnímal ji také jako oblast, kde mohou USA oslabit pozici Číny, jež sílila nejen v regionu, ale i na globální úrovni. Podobně jako Čína ale musí Spojené státy americké brát v úvahu ekonomické vazby, jež mají nejen s Čínou, ale s celým regionem.

S tím, jak rostla agresivita Číny v Jihočínském moři, rostla také ochota okolních států uzavřít s USA pevnější vazby a umožnit Spojeným státům americkým větší zapojení v samotném konfliktu. Cílem USA je Čínu obklopit státy, jež vnímají Spojené státy americké jako spojence a Čínu jako ohrožení. V praxi došlo od roku 2009 k upevnění vztahů s Vietnamem, Filipínami i dalšími státy v regionu a většímu zapojení USA na úrovni ASEANu.

Čína

Čína se staví negativně proti zapojení každého aktéra, jenž nemá v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy přímé nároky, a odmítá tedy i přítomnost Spojených států amerických. Na rozdíl od 90. let, ve kterých se USA věnovaly jihovýchodní Asii z pohledu otevření asijského trhu, ze kterého mohla profitovat i Čína, zapojení Spojených států amerických v regionu po nástupu Baracka Obamy do úřadu ohrožuje pozici Číny jako regionálního hegemona. Čína svým jednáním ohrožuje stabilitu regionu a také zájmy jednotlivých států, které se proto snaží sílu Číny vybalancovat jiným silným aktérem. Poté, co se ukázalo, že Sdružení národů jihovýchodní Asie není schopno čínský tlak zastavit, přijaly státy jihovýchodní Asie USA jako tohoto aktéra. I když jsou čínsko-americké vztahy napjaté, obě země jsou stále silně propojené ekonomicky a tyto vztahy i nadále pokračují.

Filipíny

Filipíny vnímají větší zapojení Spojených států amerických v Jihočínském moři jako pozitivní jev. Obě země mají mezi sebou přátelské vztahy již od 40. let, ve kterých začala spolupráce v ekonomické a vojenské oblasti. Tato společná historie znamenala, že vojenská přítomnost USA, o níž se v současnosti jedná a jež je téměř jistá, neznamená pro

Filipíny problém. Naopak, země vnímá přítomnost Spojených států amerických jako posílení vlastních pozic vůči Číně.

Vietnam

Stejně jako Filipíny i Vietnam se staví k větší přítomnosti USA v regionu kladně. Neznamená to ale, že by Vietnam nabídl USA své vojenské základny podobně jako Filipíny. Jak již bylo řečeno výše, vzájemné vztahy obou zemí jsou ovlivněny událostmi ze 70. let, Vietnam je také s Čínou propojen větší mírou než Filipíny. V případě Vietnamu se nejedná pouze o ekonomickou spolupráci, ale také o bližší vztahy obou komunistických režimů. Na druhé straně, nároky Vietnamu a Číny na území Spratlyho a Paracelských ostrovů se kříží, a jelikož je Čína v porovnání s Vietnamem silnější, Vietnam americkou přítomnost v Jihočínském moři podporuje a prohlubuje s USA vzájemné vztahy.

ZÁVĚR

Záměrem této práce bylo ukázat, jaký význam má Jihočínské moře a oblast Spratlyho a Paracelských ostrovů, představit aktéry zapojené do konfliktu v Jihočínském moři a nastínit vývoj konfliktu. Význam Spratlyho a Paracelských ostrovů spočívá v několika aspektech. Zaprvé, oblast má velký energetický potenciál, doposud provedené výzkumy hovoří o značných zásobách ropy a zemního plynu. Zadruhé, Spratlyho a Paracelské ostrovy stojí v centru dopravních cest, které využívají nejen státy jihovýchodní Asie, ale i státy Evropské Unie, USA či Japonsko. Zatřetí, oblast je důležitá z geopolitického hlediska.

Konflikt samotný se týká Bruneje, Číny, Filipín, Malajsie, Taiwanu a Vietnamu. I když si území nárokuje celkem šest států, nejvíce aktivními jsou tři: Čína, Filipíny a Vietnam. Taiwan si upevňuje své pozice na největším ostrovu Spratlyho souostroví, Malajsie a Brunej sice vznesly své nároky, výrazněji se ale do konfliktu nezapojovaly. Spory mezi jednotlivými zeměmi lze datovat do období po skončení 2. světové války, v jejímž důsledku Japonsko opustilo všechna dobytá území včetně Spratlyho a Paracelských ostrovů. Během 40. let se konflikt týkal zejména Číny a Vietnamu, v letech 50. do konfliktu navíc zasáhly Filipíny a Taiwan. Konflikt měl podobu převážně rétorických vyjádření a zabránění ostrovů, která nebyla dosud obsazena. To se změnilo v 70. letech, ve kterých Čína uzmula část Paracelských ostrovů, jež byly do té doby pod kontrolou Vietnamu. Akce Číny ostatní státy znepokojily, nicméně společně nepodnikly proti Číně žádné kroky. V 80. letech došlo k dalšímu přímému střetu Číny a Vietnamu.

Rozbor současného vývoje v Jihočínském moři od skončení Studené války ukázal, že po rozpadu Sovětského svazu byl konflikt ovlivněn dvěma krizemi. První proběhla roku 1995 po střetu Filipín a Číny u Mischief Reef. Čína získala pod svou kontrolu oblast ve Spratlyho ostrovech, jež byla do té doby kontrolovaná Filipínami. Reakcí byla nedůvěra ostatních států vůči Číně, v důsledku přijetí politiky dobrého sousedství se ale Číně podařilo vztahy napravit a především v ekonomické rovině je prohloubit. Vyvrcholením dobrých vztahů se zeměmi v regionu bylo uzavření Deklarace o chování stran v Jihočínském moři v roce 2002, jež měla zabránit dalším ozbrojeným střetům. Druhá krize začala v roce 2009, v němž Malajsie, Filipíny a Vietnam předložily Komisi pro vymezení kontinentálního šelfu žádost o rozšíření hranic kontinentálního šelfu. Od stejného roku začaly Spojené státy americké navyšovat svou přítomnost v regionu, proti čemuž se negativně postavila Čína, jež zapojení států bez přímých nároků v Jihočínském moři odmítá. Čína reagovala tvrdší rétorikou a dostala se do nových střetů především

s Filipínami a Vietnamem. Státy ASEANu vnímaly přítomnost USA jako pozitivní jev a se Spojenými státy americkými začaly více spolupracovat. Čína se snažila získat zpět důvěru států ASEANu, nicméně v posledních letech je možné vidět stále nové konflikty, v nichž ve většině případů zaujímá hlavní roli Čína.

Globální charakter konfliktu je dán přítomností dalších aktérů, jež nemají na Spratlyho a Paracelské ostrovy přímé nároky. Patří mezi ně již zmíněné USA a Japonsko. Přes své silné postavení je role Japonska v konfliktu v Jihočínském moři omezená. Japonská okupace cizích území z období 2. světové války stále vyvolává mezi ostatními státy nedůvěru. Japonsko se zapojuje do konfliktu jednáním na úrovni ASEANu a přímými jednáními s Čínou. Naopak, pozice USA v regionu je od roku 2009 stále výraznější. Zatímco po skončení Studené války se USA zaměřovaly na ekonomickou situaci regionu, po krátké odmlce v letech 2001 až 2004 se pozornost USA rozšířila i na další oblasti. Velká změna nastala s nástupem Baracka Obamy do prezidentského úřadu. Jihovýchodní Asie se stala důležitou z ekonomického a dopravního hlediska a představovala i možnost oslabení rostoucí pozice Číny. USA se proto zaměřily na rozšiřování vztahů se státy, s nimiž Čína sousedí, konkrétně s Vietnamem a Filipínami. Ke zlepšení vztahů došlo i na úrovni USA-ASEAN.

Dalším aktérem, jenž je zapojen do konfliktu v Jihočínském moři, je organizace ASEAN. Mezi členskými státy jsou čtyři země, jež jsou přímo zapojeny v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy. Jedná se o Brunej, Filipíny, Malajsii a Vietnam. I když je bezpečnost jedním z témat ASEANu, organizace nedisponuje nástroji, kterými by mohla do konfliktu zasáhnout, vnitřní spory navíc znesnadňují přijetí jednotné politiky o konfliktu v Jihočínském moři.

Práce ukázala, že rostoucí napětí po skončení Studené války je dáno třemi hlavními příčinami. Zprv, větší zapojení USA. Od roku 2009 Spojené státy americké postupně navyšují svou přítomnost v jihovýchodní Asii, což je negativně přijímáno Čínou. Zadruhé, rostoucí čínský tlak. Od roku 2009 přibývá konfliktů v Jihočínském moři, v nichž ve většině případů hraje aktivní roli Čína. Ekonomické problémy Číny, zapojení USA a potvrzování nároků na Spratlyho a Paracelské ostrovy jinými státy vedou Čínu ke stupňování jejích akcí. Zatřetí, slabá pozice ASEANu, jenž není schopen vůči situaci v Jihočínském moři zaujmout jednotné stanovisko.

To vše zvyšuje napětí v regionu a obavy z vypuknutí velkého ozbrojeného konfliktu. Pro žádného aktéra, přímo či nepřímě zapojeného, ale není velký konflikt žádoucí. Konflikt by negativně ovlivnil nejen ekonomickou situaci regionu, ale kvůli výskytu dopravních cest by měl vliv i na globální obchod. I když je čínská pozornost

věnována Spratlyho a Paracelským ostrovům využívána tamější vládou jako odvedení pozornosti od vnitřních problémů země, velký konflikt by pro Čínu znamenal oslabení a další ekonomické problémy způsobené velkým konfliktem by mohly zhoršit její vnitřní situaci. Vietnam a Filipíny by se mohly v případě velkého konfliktu opřít o vzájemnou spolupráci a o přátelské vztahy s USA, nicméně v porovnání s Čínou by pozice obou zemí byla slabší. Navíc, není pravděpodobné, že by USA do konfliktu přímo zasáhly, spíše by se jednalo o nepřímou pomoc. Jak již bylo řečeno, všechny země zúčastněné v konfliktu o Spratlyho a Paracelské ostrovy musí dbát na ekonomické vazby s ostatními státy. Právě tato ekonomická propojenost a závislost je důvodem, proč je situace v Jihočínském moři vyhrocená, nicméně stále relativně stabilní.

Hypotéza této práce, tedy zhoršení vztahů Čína-USA v případě vypuknutí velkého konfliktu a vojenské zapojení USA, se potvrdila jen částečně. Velký konflikt by zcela jistě znamenal zhoršení vztahů mezi USA a Čínou. Již dnes je možné sledovat napjaté vztahy mezi oběma zeměmi, nicméně ekonomické vazby, které oba aktéry spojují, by pokračovaly i v případě, kdy by došlo k velkému konfliktu. Vojenské zapojení USA v případě vypuknutí velkého konfliktu není příliš pravděpodobné. I když Spojené státy americké deklarovaly, že si přejí mírové vyřešení sporů, a od roku 2009 navázaly mnohá spojení se sousedy Číny, jejich prioritou jsou bezpečné dopravní cesty. Pokud by vypukl velký konflikt, ve kterém by dopravní cesty byly zajištěny, USA by využily své pozice v regionu a poskytly státům v boji proti Číně pomoc, vojensky by ale nezasáhly.

SUMMARY

The purpose of this bachelor thesis was to show the importance of the South China Sea and the Spratly and Paracel Islands, introduce parties which are involved in the conflict and describe the development of the conflict. Spratly and Paracel Islands are important because of several reasons. Firstly, the area has a great energy potential, mainly oil and natural gas. Secondly, Spratly and Paracel Islands are in the center of shipping lanes which are important for the states of Southeast Asia, European Union, USA or Japan. Thirdly, the area has a geopolitical importance.

The conflict itself includes Brunei, China, Philippines, Malaysia, Taiwan and Vietnam and started after the end of the Second World War. Even though six countries claim Spratly and Paracel Islands, only three of them are active: China, Philippines and Vietnam. Taiwan's goal is to maintain control over the biggest island of the Spratly Islands, Malaysia and Brunei's involvement is limited. During the 1940s China and Vietnam were the main parties in the conflict, in the 1950s Philippines and Taiwan joined them. Rhetorical statements and occupation of the part of the islands which were without control were the main ways to be involved in the conflict. It changed in the 1970s when China seized an island which were under the control of Vietnam. These actions led to mistrust of China's actions, but no actions were taken. Another serious clash happened between Vietnam and China in the 1980s.

The analysis of the development of the conflict in the South China Sea after the end of the Cold War showed, that the situation was influenced by two crisis. The first one was in 1995 as a result of the conflict between China and Philippines over the Mischief Reef. After the crisis China adopted Good Neighbor Policy which led to the improvement of relations and economic cooperation. Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea signed in 2002 was the confirmation of good relations between China and other countries in the region. The second crisis started in 2009 as a result of Malaysia, Philippines and Vietnam's submission to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. In the same year, USA were more involved in Southeast Asia which was opposed by China. China is against the involvement of other parties which do not have claims in the South China Sea. China's rhetorical attacks and clashes with Philippines and Vietnam led the countries of ASEAN to extend their relations with USA. China tried to reclaim the trust of ASEAN members but was involved in new clashes to happen.

The conflict has a global character due to the involvement of other parties such as USA and Japan. Even though Japan has a strong position in the region, it is not involved in

the conflict very much. Japanese occupation of territory during the Second World War led to mistrust of Japanese action. Japan influences the situation in the South China sea by bilateral talks with China and with ASEAN. Position of the United States of America is very strong in the region. After the end of the Cold War the USA concentrated on economic relations in the region, during 2001 and 2004 the USA shifted their attention to other areas. In 2009 Barack Obama became the president of the USA and Southeast Asia became very important due to the economy and shipping lanes. The area could also help diminish the position of China in the region and in the world. The main task of the USA was to extend their relations with neighbouring countries of China such as Vietnam and Philippines. The United States of America also increased their attendance of ASEAN meetings.

ASEAN is another party involved in the conflict. It has four members which claim Spratly or Paracel Islands - Brunei, Philippines, Malaysia and Vietnam. The security is one of the topics of ASEAN, but the organization does not have instruments to have a significant role in the conflict. Also, ASEAN is unable to adopt united policy about the South China Sea.

The analysis showed there is increasing tension in the area since the end of the Cold War because of three causes. Firstly, the involvement of the USA which is rejected by China. Secondly, increasing pressure of China. Since 2009 there are more clashes in the South China Sea than in the past and China is the main party in most of them. Thirdly, ASEAN and its inability to accept united policy about the South China Sea.

The tension leads to the anxiety about big army clash in the South China Sea in the future. However, big conflict is not desirable for any party. The conflict would have negative effect on the economy in the region and global trade. Even though China's government uses the Spratly and Paracel Dispute to unite the nation, big army conflict would cause economic problems which would influence home stability. Vietnam and Philippines would be united against China but their position would remain weaker than Chinese position. Both countries would have the support of the USA, but direct involvement of the USA is not probable. The USA would more likely offer indirect help. As it has been said, each involved party has to consider their economic ties with other countries. This economic connection is the reason the situation in the South China Sea is critical, but stable.

The hypothesis of this bachelor thesis was partially confirmed. A big army conflict would worsen relations between China and the USA. It is possible to see a tension between these two countries today, but the USA and China are strongly connected by their economic bonds and it would continue even during the army conflict. Military involvement

of the USA is not very probable. The United States of America proclaims they want a peaceful resolution of the conflict, but safety of shipping lanes is the main priority. During a big army conflict with secured shipping lanes, the USA would use their power in the region and help other countries against China, but they would not intervene with the army.

POUŽITÁ LITERATURA

BARTOS Otomar J., WEHR Ernest Paul, Using Conflict Theory [online], Cambridge: Cambridge University Press, 2002, 231 s., [cit. 2014-15-04], ISBN 9780511158285

Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/cuni/docDetail.action?docID=10022050>

DANČÁK Břetislav, Základní principy a východiska energetické bezpečnosti, In: Energetická bezpečnost a zájmy České republiky: B. Dančák, J. Závěšický, Brno: Masarykova univerzita, 2007, 88 s., ISBN 978-80-210-4440-1

CHEMILIER-GENDREAU Monique, Sovereignty over the Parcel and Spratly Islands, Boston: Kluwer Law International, 2000, 272 s. ISBN 9041113819

ONDŘEJ Jan, Mezinárodní právo veřejné, soukromé a obchodní, 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 474 s. ISBN 978-80-7380-181-6

PLECHANOVÁ Běla, FIDLER Jiří, Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995, Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997, 240 s., ISBN 80-85241-79-X

PŠEJA Pavel, Konflikt, In: Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů: P. Zeman (ed.), Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002, 186 s., ISBN 80-210-3037-2

SUCHÁNEK Jiří, Surovinový konflikt v Jihočínském moři, In: Vybrané konflikty o zdroje a suroviny: T. Šmíd a kol., Vyd. 1 Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010, 216s., ISBN 978-80-210-5351-9

ŠMÍD Tomáš, Suroviny a ozbrojený konflikt, In: Vybrané konflikty o zdroje a suroviny: T. Šmíd a kol., Vyd. 1 Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010, 216 s., ISBN 978-80-210-5351-9

WAISOVÁ Šárka, Úvod do studia mezinárodních vztahů, Vyd. 1 Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 174 s., ISBN 80-86898-33-4

WAIŠOVÁ Šárka, The South China Sea – place of strategic partnership or strategic competition? The September 11 2001 disaster and the December 2004 Tsunami as a cause of regional change, In: Contemporary Security Dilemmas: Reflection on Security in East Asia and Central Europe: L Cabada, Š. Waisová (ed.), Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 206 s., ISBN 80-7380-014-4

Disertační práce

CHUNG Christopher, The Spratly Islands Dispute: Decision Units and Domestic Politics, University of New South Wales, 2004, 490 s.

Periodická literatura

ARIFF Mohamed, The Malaysian Economic Experience and Its Relevance for the OIC Member Countries, Islamic Economic Studies, 6/1, 1998, 41 s.

ATHUKORALA Prema-chandra, Malaysian Economy in Three Crises, Canberra: Arndt-Coerden Dep. of Economics Crawford School of Economics and Gov. ANU College of Asia and the Pacific, 2010, 37 s.

BAYONETO Victoria M., The Former U.S. Bases in the Philippines: An Argument for the Application of U.S. Environmental Standards to Overseas Military Bases, Fordham Environmental Law Review, 6/1, 2011, s. 111-155

BECKMAN Robert C., The South China Sea: the evolving dispute between China and her maritime neighbours, Geomatics World, 21/3, 2013, s. 18-21

BUSZYNSKI Leszek, Rising Tensions in the South China Sea: Prospects for a Resolution of the Issue, Security Challenges, 6/2, 2010, s. 85-104

DENOON David B.H., BRAMS Steven J., Fair Division: A New Approach to the Spratly Islands Controversy, International Negotiation 2, 1997, s. 303-329

DOLVEN Ben, KAN Shirley A., MANYIN Mark E., Maritime Territorial Disputes in East Asia: Issues for Congress, Library of Congress, Congressional Research Service, 2013, 38 s.

DRIFTE Reinhard, The Senkaku/Diaoyu Island Territorial Dispute Between Japan and China: Between the Materialization of the „China Threat“ and Japan „Reversing the Outcome of World War II“? , Madrid: UNISCI Unit on International Security and Cooperation, č. 32, 2013, s. 9-62, ISSN 1696-2206

ER Lam Peng, Japan and the Spratlys Dispute: Aspirations and Limitations, Asian Survey, 36/10, 1996, s. 995-1010

ESPINA Ana Placida D., Implications of the Submission of Claims for Extended Continental Shelf in the South China Sea, Working Paper, Ritsumeikan Center for Asia Pacific Studies, 2013, 28 s.

JAE-HYUNG Lee, China's Expanding Maritime Ambitions in the Western Pacific and the Indian Ocean, Contemporary Southeast Asia, 24/3, 2002, s. 549-568

KATCHEN Martin H., The Spratly Islands and the Law of the Sea: „Dangerous Ground“ for Asian Peace, Asian Survey, 17/12, 1977, s. 1167-1181

KHAN Daniel-Erasmus, Max Huber as Arbitrator: The Palmas (Miangas) Case and Other Arbitrations, The European Journal of International Law, 18/1, 2007, s. 145-170 DOI 10.1093/ejil/chm011

KEYUAN Zou, The Chinese Traditional Maritime Boundary Line in the South China Sea and Its Legal Consequences for the Resolution of the Dispute over the Spratly Islands, The International Journal of Maritime and Coastal Law, 14/1, 1999, s. 27-55

KURLANTZICK Joshua, ASEAN's Future and Asian Integration, Working Paper, Council on Foreign Relations, 2012, 23 s.

MANYIN Mark E., U.S.-Vietnam Relations in 2013: Current Issues and Implications for U.S. Policy, Congressional Research Service, 2013, 34 s.

MARR David, ROSEN Stanley, Chinese and Vietnamese Youth in the 1990s, The China Journal, č. 40, 1998, s. 145-172

MAUZY Diane K., JOB Brian L., U.S. Policy in Southeast Asia – Limited Re-engagement after Years of Benign Neglect, *Asian Survey* 47/4, 2007, s. 622-641, ISSN 0004-4687

MORRISON Wayne M., *China's Economic Conditions*, United States Congressional Research Service, 2012, 37 s.

ROWAN Joshua P., *The U.S.-Japan Security Alliance, ASEAN, and the South China Sea Dispute*, University of California Press, *Asian Survey*, 45/3, 2005, s. 414-436

SHEN Hong-fang, *South China Sea Issue in China ASEAN Relations: An Alternative Approach to Ease the Tension*, *International Journal of China Studies*, 2/3, 2011, s. 585-600

SHAMBAUGH David, *China in 1990: The Year of Damage Control*, *Asian Survey*, 31/1, 1990, s. 36-49

SZALONTAI Balasz, *Political and Economic Crisis in North Vietnam, 1955-1956*, *Cold War History*, 5/4, 2005, s. 395-426

THANG Bui Tat, *After the War: 25 Years of Economic Development in Vietnam*, *Nira Review*, 7/2, 2000, 21-25 s.

THAYER Carlyle A., *The Tyranny of Geography: Vietnamese Strategies to Constrain China in the South China Sea*, *Contemporary Southeast Asia*, 33/3, 2011, s. 348-369 DOI 10.1355/cs33-3d

WHITING Allen S., *ASEAN Eyes China: The Security Dimension*, *Asian Survey*, 37/4, 1997, s. 299-322

Dokumenty

1992 ASEAN Declaration on the South China Sea signed on 22 July 1992 in Manila, Philippines by the Foreign Ministers [online], National University of Singapore, 1992, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://cil.nus.edu.sg/1992/1992-asean-declaration-on-the-south-china-sea-signed-on-22-july-1992-in-manila-philippines-by-the-foreign-ministers/>

Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea [online], Association of Southeast Asian Nations, 2002, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.asean.org/asean/external-relations/china/item/declaration-on-the-conduct-of-parties-in-the-south-china-sea>

Law on the Territorial Sea and the Contiguous Zone of 25 February 1992 [online], University of Oregon Libraries, Asian collection, 1992, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://library.uoregon.edu/ec/e-asia/read/sealaw.pdf>

Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia, Indonesia, 24 February 1976 [online], National University of Singapore, Centre for International law, 2014, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.asean.org/news/item/treaty-of-amity-and-cooperation-in-southeast-asia-indonesia-24-february-1976-3>

Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu [online], Ministerstvo zahraničních věcí, 1996, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.windsea.cz/public/Image/sekce-tyt-117/umluva-osn-o-morskem-pravu.pdf>

Elektronické zdroje

ARSANA Made Andi, RI's position in the South China Sea dispute [online], the Jakarta Post, 29.9. 2012, [cit. 2014-24-04]

Dostupné z: <http://www.thejakartapost.com/news/2012/09/29/ri-s-position-south-china-sea-dispute.html>

ASEAN Member States [online], Association of Southeast Asian Nations, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.asean.org/asean/asean-member-states>

ASEAN-JAPAN Dialogue Relations [online], Association of Southeast Asian Nations, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.asean.org/news/item/external-relations-japan-overview-of-asean-japan-relations>

BRANIGAN Tania, China unveils new faces but old policies as Xi takes over party and military [online], The Guardian, 15.11. 2012, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2012/nov/15/china-xi-succeeds-jiang-communist>

Cultural Revolution: China's Communist Revolution – A glossary [online], BBC News, 2014, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/1/hi/english/static/special_report/1999/09/99/china_50/cult.htm

GLASER Bonnie S., Understanding Recent Developments in US-China-ASEAN Relations: A US Perspective [online], East Sea (South China Sea) Studies, 2013, 17 s., [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://nghiencuubiendong.vn/en/conferences-and-seminars/hoi-thao-quoc-te-4/778-understanding-recent-developments-in-us-china-asean-relations-a-us-perspective-by-bonnie-s-glaser>

China: Economy [online], Global Edge, Michigan State University, 2014, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://globaledge.msu.edu/countries/china/economy>

Chinese stage rare protest over newspaper censorship [online], The Guardian, 7.1. 2013, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2013/jan/07/chinese-rare-protest-newspaper-censorship>

China to regulate fishing in disputed South China sea [online], The Guardian, 14.1. 2014, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2014/jan/14/china-regulate-fishing-south-china-sea>

China, Viet Nam agree to take strategic partnership to next level [online], Viet Nam News: The International English Language Daily, 13.10. 2013, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://vietnamnews.vn/politics-laws/246235/china-viet-nam-agree-to-take-strategic-partnership-to-next-level.html>

KAN Shirley A., BEST Richard, BOLKCOM Christopher, CHAPMAN Robert, CRONIN Richard, DUMBAUGH Kerry, GOLDMAN Stuart, MANYIN Mark, MORRISON Wayne, O'ROURKE Ronald, ACKERMAN David, China-U.S. Aircrat Collision Incident of April 2001: Assessments and Policy Implications [online], Congressional Research Service, The Library of Congress, 2010, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL30946.pdf>

PERLEZ Jane, Vietnam Law on Contested Islands Draws China's Ire [online], The New York Times, 2012, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: http://www.nytimes.com/2012/06/22/world/asia/china-criticizes-vietnam-in-dispute-over-islands.html?_r=0

Political campaigns in 1950s China [online], Indiana University Northwest, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.iun.edu/~hisdcl/g387/1950s.htm>

RYALL Julian, Japan agrees to buy disputed Senkaku islands [online], The Telegraph, 5.8. 2012, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/japan/9521793/Japan-agrees-to-buy-disputed-Senkaku-islands.html>

SNYDER Scott, The South China Sea Dispute: Prospects for Preventive Diplomacy [online], United States Institute of Peace, Washington, 1.8. 1996, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.usip.org/publications/the-south-china-sea-dispute-prospects-preventive-diplomacy>

South China Sea [online], ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA, 2014, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/556146/South-China-Sea>

Straight Baselines: People's Republic of China [online], International Boundary Study, Limits in the Seas, Office of the Geographer Bureau of Intelligence and Research, č. 43, 1972, 9 s., [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.state.gov/documents/organization/58832.pdf>

TAN Kimberly Jane, US, PHL sending message to China with new defense pact – Palace [online], GMA News online, 17.3. 2014, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.gmanetwork.com/news/story/352921/news/nation/us-phl-sending-message-to-china-with-new-defense-pact-palace>

The Chinese Revolution of 1949, Milestone: 1945-1952 [online], U.S. Department of State Office of the Historian, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://history.state.gov/milestones/1945-1952/chinese-rev>

THAYER Carl, Is a Philippine-Vietnam Alliance in the Making? [online], The Diplomat, 28.3. 2014, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://thediplomat.com/2014/03/is-a-philippine-vietnam-alliance-in-the-making/>

THUY Tran Truong, Recent Developments in the South China Sea: Implications for Regional Security and Cooperation [online], Center for Strategic and International Studies, 2011, 22 s., [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <https://csis.org/publication/recent-developments-south-china-sea-implications-regional-security-and-cooperation>

TIEZZI Shannon, Vietnam, the US, and China: A Love Triangle? [online], The Diplomat, 18.12. 2013, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://thediplomat.com/2013/12/vietnam-the-us-and-china-a-love-triangle/>

TORODE Greg, US navy returns to Cam Ranh Bay [online], South China Morning Post, 27.8. 2011, [cit. 2014-24-04]

Dostupné z: <http://www.scmp.com/article/977291/us-navy-returns-cam-ranh-bay>

WAN William, China's Communist leadership set for change [online], The Washington Post, 7.11. 2012, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/chinas-communist-leadership-set-for-change/2012/11/07/f3115bcc-28d0-11e2-bab2-eda299503684_story.html

WINES Michael, LaFRANIERE Sharon, New Census Finds China's Population Growth Has Slowed [online], The New York Times, 28.4. 2011, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: http://www.nytimes.com/2011/04/29/world/asia/29census.html?_r=0

WOOD Randall S., Strategies of Development: Indonesia and Malaysia 1960 – present [online], SAIS I-Dev Integrating Seminar, 2005, 52 s., [cit. 2014-26-04]

Dostupné z: <http://www.therandymon.com/papers/indo-malay.pdf>

World Port Rankings 2011, American Association of Port Authorities [online], 2013, [cit. 2014-15-04]

Dostupné z: <http://www.aapa-ports.org/Industry/content.cfm?ItemNumber=900>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Mapa Jihočínského moře (mapa)

Příloha č. 2: Mapa Paracelských ostrovů (mapa)

Příloha č. 3: Mapa Spratlyho ostrovů (mapa)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Mapa Jihočínského moře (mapa)

Zdroj: South China Sea [online], U.S. Energy Information Administration, International Hydrographic Organization, 7.2. 2013, [staženo 2014-02-05].

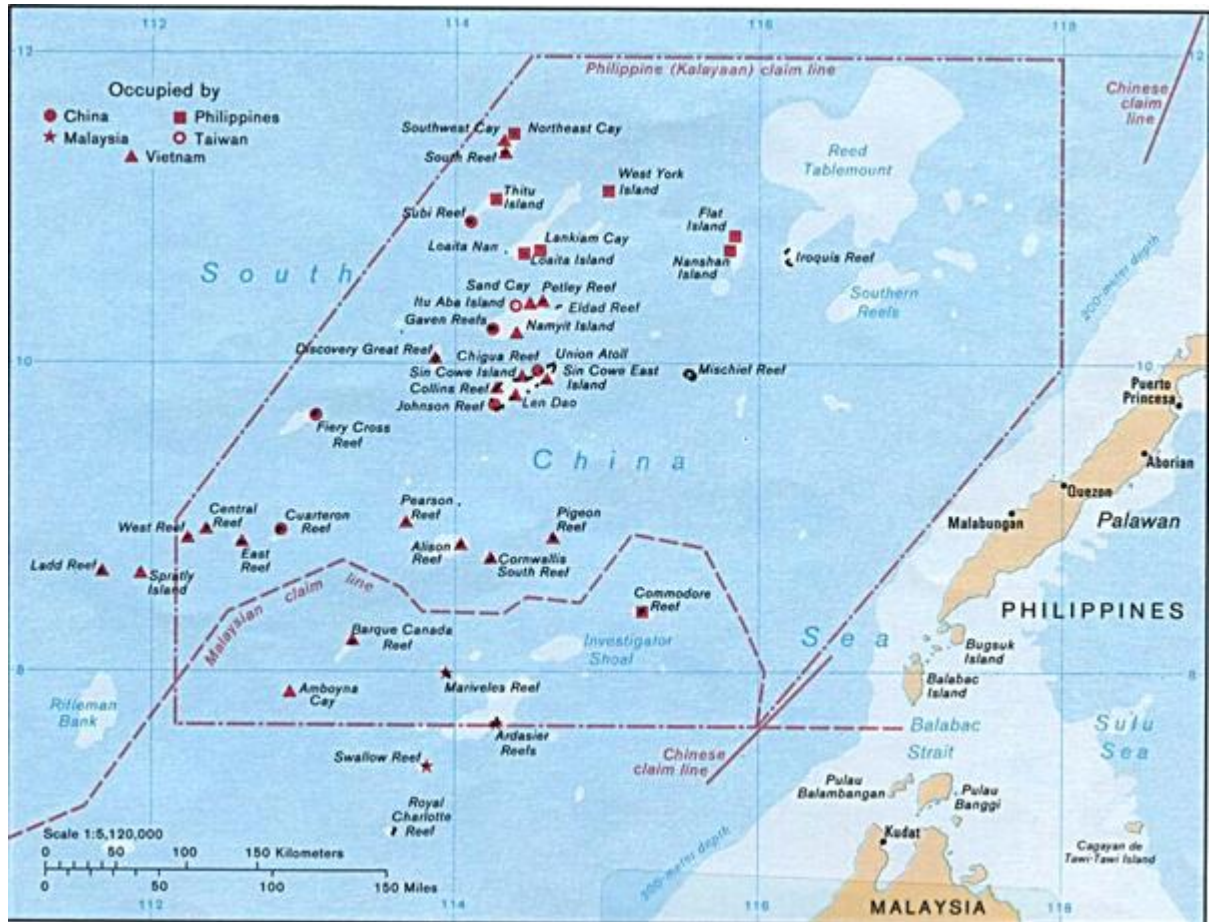
Dostupné z: <http://www.eia.gov/countries/regions-topics.cfm?fips=scs>

Příloha č. 2: Mapa Paracelských ostrovů (mapa)

Zdroj: Detailed political map of Paracel Islands [online], Vidiani.com: Maps of the world, [staženo 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.vidiani.com/?p=4170>

Příloha č. 3: Mapa Spratlyho ostrovů (mapa)

Zdroj: Detailed map of Spratly Islands [online], Vidiani.com: Maps of the world, [staženo 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.vidiani.com/?p=4354>